

Innhold

Styre og redaksjon	2
Trenerseminaret under NM Junior 2016	3
Redaksjonelt	4
Styremøte 1. februar 2016, møtereferat	6
Forskjellen på å være trener i Tyskland – Sveits – Canada - Norge	7
Tør vi tenke nytt innenfor langrennssporten, og hva kan det føre til?	11
Svar til leserinnlegg fra Gunnar Bjørgård	14
Idrettenes idrett, - Fra langrennsløper til FIS-pamp	17

Nye medlemmer:

Guro Skorve, Svelvik
Paal Berg, Oslo

Styre og redaksjon

Styreleder

Øyvind Sandbakk
William Farres veg 2
7022 Trondheim
911 87 691
oyvind.sandbakk@ntnu.no

Styremedlem:

Per Nymoen
Norges Skiforbund
0840 OSLO
91 39 82 00
per.nymoen@skiforbundet.no

Styremedlem:

Ove Erik Tronvoll
Slettevegen23
7503 Stjørdal
412 15 433
tronvoll@hotmail.com

Styremedlem

Espen Emanuelsen
Hans Aanruds veg 10
7024 Trondheim
907 77 251
espenemanuelsen@hotmail.com

Styremedlem:

Heidi Sørli Myhre
Enromvegen 158
7026 Trondheim
414 50 640
heisoerl@online.no

Styremedlem/kasserer:

Turid Halvorsen
c/o Norges Skiforbund
0840 OSLO
turid.halvorsen@skiforbundet.no

Redaktør:

Trykk:

Adresseendringer

Trenerklubbens offisielle adresse: c/o Norges Skiforbund 0840 Oslo, Tlf.: 913 98 200

Per Nymoen

Akilles, Oslo

per.nymoen@skiforbundet.no

Bankkonto:

www.skiforbundet.no

Trenerseminaret under NM Junior 2016

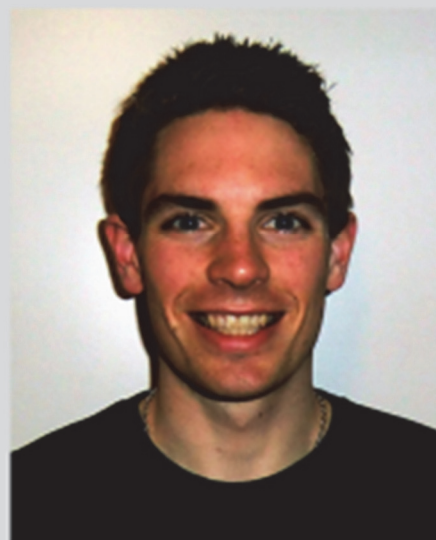
NM seminar 2016

Veien mot toppen

Kritiske faktorer i hverdag og trening for unge langrennsløpere

Foredragsholder:
Kenneth Myhre

Arrangør: Trenerklubben

TID: FREDAG 11. Mars kl. 20.00

STED: Samme lokale som lagledermøtet

GRATIS adgang

Redaksjonelt

Dette nummeret har vi valgt å vie til litt «skipolitikk». Vi synes det er på sin plass å se litt på utviklingen, og ikke minst de utfordringene som langrennssporten står overfor. Vegard Ulvangs kronikk i «Samtiden» er riktignok noen år gammel, men den gir et perspektiv på utviklingen gjennom en 30-års-periode, vi har derfor valgt å trykke denne i sin helhet.

Norge har hatt formidabel suksess denne sesongen, og vi dominerer internasjonal langrenn som aldri før. Mange mener at dette ødelegger langrennssportens interesse internasjonalt. Samtidig som Norge er gode, er flere andre nasjoner nede i bølgedaler (Sveriges herrelag, Italia, Russland damer, osv.). Videre har vi diskusjonen om å bevare klassisk langrenn, og «stakeproblematikken»: Hvor strenge skal vi være med «skøytetakforbudet», hvordan skal vi legge løypene, osv. Det har vært mange kontroversielle situasjoner denne vinteren; samtidig har vi opplevd at de beste løperne har valgt festesmøring i flere av de viktige rennene.

Den kanskje aller største utfordringen for langrenn omtaler vi ikke i dette nummeret, nemlig klimautfordringen. Nok en gang har vi opplevd en varm og snøløs forvinter i store deler av landet, og nok en gang opplever vi regn og mildvær i stedet for snø og minusgrader. Det har vært gjort mye på anleggsfronten for å avhjelpe denne utviklingen, men hvordan blir fremtiden? Som man ser, alt henger sammen med alt: Uten vinter og/eller snø blir det heller ingen langrennssport.

Når dette skrives, er det en drøy uke siden et vellykket NM i Tromsø. Her var det gode snøforhold, stort sett fint vær og svært god publikumsoppslutning. Vi fikk nok en gang debatt om toppløpernes deltagelse. Uansett «fraværsgrunn» så må dette tas tak i; NM er det viktigste arrangementet vi har nasjonalt, og vi kan ikke akseptere at de beste løperne ikke er til stede. Det vil rive grunnen under mye av den norske langrennskulturen. «Det beste eliteløperne kan gjøre for norsk langrenn og for rekrutteringen, er å stille opp i NM» var det en innsender som skrev i Aftenposten for noen år siden. NM må vi ta vare på!

Frivilligheten, entusiasmen, treningsfilosofien, «langrennskulturen»: Dette er begreper vi forklarer norsk langrenns posisjon med. Andre nasjoner etterspør ofte kunnskap fra Norge, men vi merker at i mange land har de problemer med å forstå de viktigste faktorene; de spør etter «hemmelighetene» med toppløpernes trening og forstår ikke at hemmeligheten er alt det som bygger opp basisen nedenfra.

Med disse ord setter vi vår lit til at det kommer enda litt ny snø og noen minusgrader i vinter, og at vi får en fin avslutning på sesongen 2015-2016.

Glem for all del ikke Trenerseminaret 21.-22. april, så sant du har anledning til å komme.

Med hilsen
Styret i Trenerklubben

Trenerseminaret, 21. – 22. april 2016

Ullevål Stadion Oslo

Vi innbyr til det årlige trenerseminaret på Ullevål Stadion

Torsdag 21. april og fredag 22. april.

Seminaret er åpent for:

- Alle landslagstrenerere
- Trenere for «Team Veidekke»
- Trenere på NSF's 5 skigymnas (langrenn)
- Medlemmer av Trenerklubben
- Enkelte andre spesielt inviterte

Program:

Oppstart torsdag 21. april kl. 13.00

Avslutning fredag 22. april kl. 13.00

- Kompetansearbeidet i Norges Skiforbund (Brit og Per, 30 min)
- Vidar Løfshus - treningsarbeid og utvikling på landslagene (1 time)
- En utøver legger fram sin utviklingsprosess, oppturer og nedturer (30 min)
- Tema: Teknikktrening – faglige innlegg fulgt av gruppearbeid (totalt: 3-4 timer)
 - Audun Svartdal – prinsipper i teknikk-arbeidet
 - Øyvind Sandbakk – staking: grunnprinsipp og utviklingstrekk
 - Torger Hansen, Espen Sjøberg – forebygging av skader under «stakerevolusjonen»
 - Gruppearbeid: Gruppeledere landslagstrenerere.
- Utvikling av psykososiale forhold: Hvordan utvikler og ivaretar vi dette?
 - Nic Lemyre – faglig innlegg.
 - Sjur-Ole og Anders: hvordan jobber vi i dag?
 - Gruppearbeid: Gruppeledere landslagstrenerere.

Praktiske opplysninger:

- Påmelding pr e-mail til per.nymoen@skiforbundet.no innen 10. april
- Oppgi om du vil ha overnatting (fra-til)
- Oppgi om du deltar på felles middag torsdag kveld (bekostes av Trenerklubben)
- Lunch begge dager bekostes av NSF Langrenn

Pris for overnatting i dobbeltrom med frokost: 700,- pr. døgn.

Styremøte 1. februar 2016, møtereferat

Til stede:

Heidi, Per, Ove-Erik, Espen, Øyvind

Saker:

1. Nye medlemmer:
Guro Skorve
Paal Berg
2. Oppsummering NM seminar:
25 deltagere, godt innhold med betraktninger fra rollen som trener i ulike nasjoner. Vi må markedsføre seminaret bedre til neste år og inngå avtale med arrangør med ønske om å nå et bredere publikum.
3. Junior NM seminar:
Per sjekker lokale med arrangør og sjekker om hva arrangøren kan gjøre for å markedsføre seminaret.
Per sender informasjonsmail til alle skikretser og klubber om arrangementet.
Sak på Skiforbundet.no (Per) og linker til NSF langrenn og Trenerklubben på Facebook (Øyvind).
Espen koordinerer reise og er Trenerklubbens ansvarlige for arrangementet.
4. Trenerklubbens blad:
Øyvind skriver leder (innhold: norsk suksess i skisporet, debatt om skøyting i klassisk langrenn og framtida til klassisk langrenn, NM var en suksess men diskusjon om oppmøte fra toppløperne)
Kronikk Inge Andersen, Innlegg av Gunnar Bjørgård, Svarinnlegg av Vegard Ulvang, Kronikk Vegard Ulvang
Tor-Arne Hetland sitt NM foredrag.
*Vi sparer stoff fra Øyvind til neste nummer.
5. Årsmøteseminar 21.-22. april (lokaler og overnatting på Ullevål Stadion er reservert):
 - Vidar Løfshus - treningsarbeid og utvikling på landslagene (1 time)
 - Kenneth Myhre – status på ungdomsprosjektet (30 min)
 - Teknikktrening – faglige innlegg fulgt av prosessarbeid (3-4 timer)
 - Audun Svartdal – prinsipper i teknikk-arbeidet?
 - Tor-Arne Hetland – fysiske forutsetninger?
 - Hvordan sikre etterveksten i norsk kvinnelangrenn? – faglige innlegg fulgt av prosessarbeid (3-4 timer)
 - Sjur Ole Svarstad – hva gjør vi dag?
 - Brit Baldishol – utviklingsmuligheter?

➔ Vi ferdigstiller program etter 10.februar

Markedsføring:

 - Per N/Øyvind gjennomgår programforslaget fredag 5.februar (Utdanningsutvalg) og Per N legger det fram 10.februar (ledermøte).
 - Nytt fra Trenerklubben i februar.
 - Informere alle landslagstrenerne, og trenere fra team og skigymnas til å delta.
 - Markedsføre på Facebook (Trenerklubben)
6. Eventuelt: Søknad til LSV om støtte til videre utviklingsarbeid sendes fra Øyvind og Per N.

Referent: Øyvind,01.02-2016

Forskjellen på å være trener i Tyskland – Sveits – Canada - Norge

Tor-Arne Hetlands foredrag, Trenerklubben Tromsø 28.1-2016

Hva er ski i utlandet?

Nordmenn, (Rene Zorgas, forfatter):

- Nordmenn bærer tydelig preg av selvtilfredshet og en følelse av å være best i verden.
- Kjøper det vi vil ha.
- Skeptiske til andre.
- Bortskjemte.
- Selvgode.
- Med friheten, tryggheten og mulighetene vi har, smiler vi ikke engang når vi våkner hver morgen.

Nordmenn på skirenn i utlandet

- Arrogante
- Dominerende
- Herskende
- Får bestandig fordeler
- Trikser og fikser slik at de får det slik de vil
- Innesluttete
- Goliat som skal beseires

Langrennskulturen i Norge er unik.

- Langrenn/friluftsliv er det norskeste vi har.
- Rekruttering og bredde
- Plass for alle, alder-kjønn-nivå.
- Dugnadsånd.
- Resultater over tid.
- Idoler og forbilder.
- Vikingblod.
- Alle vet hva som skal til, utviklingstrappen.

Langrenn er en liten idrett men nivået på de beste er høyt, eller...?

1. Blant de høyeste Vo2max målingene.
2. Systematisk trening over mange år for å bli best.
3. Dokumentasjon på treningen til de beste over mange år.

Tyskland,

2009-2010 sprinttrener

- 83 millioner innbyggere.
- 26 millioner deltar i tysk idrett.

- De viktigste idrettene; fotball, motorsport, hopp, kombinert (årets lag 2015, VM Falun) skiskyting, aking/bob.
- OL 2010. Gull og sølv i teamsprint.

Langrenn i Tyskland

- Snø i fjellene.
- Sportsskoler fra utøverne er 14 år, internat.
- Stützpunkt Oberhof, Oberstdorf, Oberwisental, Ruhpolding, bygd opp for konkurranse mellom stützpunktene, øst/vest.
- Utøvere/trenerne ansatt i militæret, politi, toll.
- Treningsfilosofi, mye og "halvhardt", km – m/s alt blir målt og loggført. Systematikken viktigere enn følelse.
- Infrastruktur til idrett, fantastiske rulleskiløyper og gode skiforhold der det finnes snø.
- 40 herrer og 25 damer i nasjonale mesterskap.

Sveits,

2010-2014 sprinttrener.

- 7,6 millioner innbyggere.
- 2,8 millioner Sveitsere deltar i organisert idrett.
- Samme størrelse som Finnmark fylke i areal.
- Italiensk, tysk og fransk del. 4 språk
- De viktigste idrettene; alpint, ishockey, fotball, tennis, langrenn, hopp, skiskyting, Swingerkönig, Turnverein, Seilziehen

Langrenn i Sveits

- Folk bor der det ikke er snø
- Davos stützpunkt for langrenn
- Klima for langrenn er perfekt. Stabilt tørt klima, sol, høyde, snøsikkert over 1500m
- 30 herrer og 30 damer (seniorer og juniorer i lag) på start i nasjonalmeisterskap.
- Noen ansatte i toll og militæret.
- Juniorlag som har mer samlingsdøgn enn seniorlaget.
- Ond sirkel med konkurranser, fra 12år reiser utøverne relativt langt for å få gå skirenn.
- Treningsfilosofi, fra Tyskland og Norge.
- Norske trenere i Sveits; Tore Gullen, Inge Anderesen, Ulf Morten Aune, Fredrik Aukland, Guri, Tor-Arne. Odd Kåre Sivertsen, Kjetil Olsen osv.
- Ingen tilfeldigheter i Sveits.
- Testing

Canada,

2014-2015 landslagstrener

- Verdens nest største land.
- Fra Quebec-Canmore er det samme avstand som Kirkenes-Roma. 2 tidssoner.

- 33 millioner innbyggere
- Fransk- og engelskspråklig. Cowboyer og indianere..
- Hockey, lacrosse, curling, amerikansk fotball, basket, baseball, fotball, alpint/langrenn

Langrenn i Canada

- Snø over hele landet.
- 2475 hockey haller, Norge har 41.
- Norske trenere; Lenes, Bråten, Mundal, Monsen
- 60-70 herrer på start i nasjonale mesterskap, 60 damer og juniorer
- Alt handler om å vinne, veien dit skal helst være full av detaljer.

Utfordring i Tyskland-Sveits-Canada

- Ingen kultur for langrenn
- Ingen bredde av utøvere eller rekruttering til støtteapparat
- Ingen annerkjennelse før man vinner
- Lite penger
- Ingen utviklingstrapp eller rød tråd
- Liten kunnskap og interesse for å skaffe seg kunnskap hos utøverne
- Andre ting er viktigere, for eksempel skole, jobb, familie

Utfordringer som trener i Tyskland

- Utøverne skal ikke tenke eller utfordre.
- Liten respekt for kvinner.
- Gjennomføre planen og lage nye plan er viktigere for forbundet/OLT enn å finne rett belastning og utvikle hver enkelt utøver.
- Trener når treneren er der.
- Treningsplanen er treningsdagboken

Utfordringer som trener i Canada

- Veldig detaljorientert og ny kunnskap ble brukt ukritisk.
- En spesialist på alle felt. Styrke, utholdenhet, fysiolog, osteopat, osv. Lite helhet.
- Utøverne veldig lite selvstendige.
- Mentalitet, alt er bedre i andre land.
- 15.november til 15.mars i Europa, aldri hjemme.
- Liten konkurranse hjemme gjør at de blir sjokket når de kommer til Europa.
- Lag, store navn men aldri bredde. Scott, Renner, Crawford, trente ikke i lag.

Utfordringer i Sveits

- Utøverne kom på trening for å bli trent.
- Være på landslaget var viktigere enn å prestere/ta ut sitt potensial.
- Ingen risiko i treningsarbeidet.
- Mange "vondter" hos utøverne.
- Uselvstendige utøvere, ingen turte å være kaptein
- Søndag var "hvile"
- Heller styrke enn aerob kapasitet...

- Aktive langrennsløpere i Norge/Sveits
- Antall utøvere, antall utøvere på landslag
- World Cup – Sveits vs. Norge

Hva var de små nasjonene bedre på..

- m/s.
- Systematikk/testing.
- Ta ut potensialet av utlendingene.
- Treningsstyring.
- Tilbake til konkurranse etter skader.
- Best når det gjelder
- Glede
- Følelser

Anlegg, Calgary (foto av styrketreningssal)

Hvilke utøvere lykkes?

- De som tar konsekvensene av sin høye og realistisk målsetting.
- De som trener mest og med best kvalitet på hver økt.
- De som lytter på kroppen.
- De som spiser og hviler best.
- De som er nysgjerrige men selektive.
- De som ikke gjør kompromisser.
- De som jobber tett med sine trenere.

Man blir god på det man trener på...

Det aller viktigste for de som lykkes..

Motivasjonen for å bli best kommer fra ett eget ønske om å bli best!

Forandringer i Norge siste 10-år

- Det har blitt akseptert å trene mest og best.
- Flere utøvere på topp nivå
- Flere utøvere har tilpasset seg de nye konkurranseformene
- Flere utøvere med virus
- Online treningsdagbøker
- Flere utøvere som er sin egen trener med mindre kunnskap
- Mer penger, landslag-ski classic-sponsorer
- Mer eksponering
- Fokus på utøveren året rundt
- Større forbruk, sportslig det samme

Hva jeg tar med meg tilbake fra 6 år i utlendighet...

- Jeg er mer ydmyk og har respekt for at man må/bør/kan gjøre ting annerledes, enn hva vi nordmenn mener er riktig, fordi kulturen og viten er annerledes.
- Enda mer sikker på at den norske treningsfilosofien og utviklingstrappen er riktig for å utvikle utøverne fra leken til å bli eliteløper.

Tør vi tenke nytt innenfor langrennssporten, og hva kan det føre til?

Meningsytring fra Gunnar Bjørgård, 7383 Haltdalen

Skisporten, generelt, slik vi kjenner den i dag står overfor store utfordringer. Det altoverskyggende er den globale klimasituasjonen. Uten å gå altfor mye i detaljer, så kan det være lurt å «være føre var». Svarene og tiltakene vil rokke med vår forståelse av hva skisport skal være. Mitt innlegg går ikke inn på disse problemstillingene. Men valgene må en ta!

Langrennssporten står meget sterkt i Norge. Mange har sterke formeninger om norsk langrenn, teknikker, dominans og resultater. Men noe skurrer. På tross av gode resultater **før jul 2015**, så øker hylekoret. Norske utøvere er for suverene. De ødelegger langrennssporten! Det rare er at profilerte trenere, sportsjournalister og FIS, er med på å snakke ned nordmennenes prestasjoner. En kan virkelig få inntrykk av at spesielt FIS vil gjøre hva som helst, for at tyske løpere skal dominere resultatlistene. Norge må ikke danke ut det økonomiske lokomotivet i Europa. Hvordan vil det da gå med økonomien til FIS? En får nesten inntrykk av at Norge burde skamme seg over at mye gjøres riktig i Norge, når det gjelder å få fram dyktige langrennsløpere.

Det internasjonale friidrettsforbundet burde kanskje legge seg på en like «sur» linje som FIS, når det gjelder resultatene til løpere fra Kenya. Fy for skam!!

Heldigvis har vi stødige ledere/trenere i Norges skiforbund. I stedet for å ta «kråkfot» på sine egne løpere, inviterer de konkurrenter fra andre land til felles treningssamlinger og informasjonsdeling. Når norske løpere presterer bra **før jul i 2015**, betyr det vel ikke det at det vil forbli slik resten av sesongen? Har noen hørt om formkurver og formtopping? Noen må fortelle FIS om hva dette dreier seg om..

Dette blir bare for blåbær å regne, når det gjelder å løse den gordiske knute i internasjonalt langrenn: Hvordan **STAKE** ut en kurs for å redde klassisk langrennssport, og samtidig forhindre at alt blir bare staking? Det er mye som taler for at selve konkurransekonseptet i langrenn må forandres. Løsningen framover kan være å se bakover. En sammenligning med andre utholdenhetsidretter kan gi oss svaret.

Vi ser på sykkel og løping. Begge har sine øvelser spredd på følgende arenaer: bane, veg, terreng. Et slikt konsept er også mulig for langrenn! Da er det mulig å berge klassisk langrenn.

BANER	STADION	VEG/VANLIG LØYPETRACE	NATURLIG TERRENG	VEG/VANLIG LØYPETRACE
DISTANSE	100M SPRINT	10-50 KM	10-50 KM	50 KM-100KM
PREPARERING	MASKIN FLATT	MASKIN	SCOOTER	MASKIN
TEKNIKK	FRI/STAK	FRI	KLASSISK (SOM TIDLIGERE)	KLASSISK/STAK ETTER BEHOV (SOM NÅ)
START	DELTE BANER	FELLES/INTERVALL START	INTERVALL START	FELLES START
ENERGI	FOSFAT frigjøringer	AEROB/ANAEROB ENERGI	AEROB/ANAEROB ENERGI	AEROB/ANAEROB ENERGI, VÆSKE, FETT

Noen kommentarer til forslagene:

- **Sprint** kan ikke være lenger enn 100 m. i distanse. Hensikten er å måle max. hastighet. Se til friidrett! Sprint som det kalles nå er mer å betrakte som mellomdistanse i forhold til tidsvarighet. Med flere gjentakende heat blir det en test mer på max. o2 opptak, og det er ikke sprint. Sprint over 100m er utprøvd med stor succé- jamfr. Bislett 2012.
- **Klassisk langrenn:** Ved å legge skiløypene i «naturlig» terreng, preparere dem med scooter og legge kun ett spor, da først får vi klassisk langrenn. Løypene kan designes slik at det er muligheter for å få med elementer fra skicross. Bort med kontrollører a la kappgang!

Oddvar Brå sier til Aftenposten 19.11.2015 at å gå klassisk er å: «bruke pigging, diagonalgang og dobbelttak med fraspark, alt etter fysisk form og terreng». Her har vi sjansen.

- Løp mellom 50-100km kommer inn under langløp – utøves som nå.

De overfor nevnte forslagene kan enten kjøres som enkelte konkurranser, eller legges inn i Tour de Ski konseptet. Tour de Ski er ment å være langrenns svar på Tour de France. Derfor må konseptet Tour de Ski forandres. I sykkel er det ikke bare en monsterbakke som avgjør, men mange. Og har du først slitt deg opp en slik bakke må du ned tilsvarende. Her er det snakk om taktikk, teknikk og fysisk kapasitet. Et Tour de Ski med alle de nevnte mulighetene vil kåre den «komplette» skiløper, og klassisk langrenn vil komme til heder og verdighet igjen!

Vi vet at tradisjon og nyvinning er en vanskelig kombinasjon!

La oss se hva Haldor Skard skriver om dette i sin bok «Lær deg snøskøyting»: «Med all respekt for våre tidligere berømte skikonger vil jeg påstå at langrennsteknikken ikke har gjennomgått en optimal utvikling på grunn av tradisjonsbunden tenkning. Nye idéer og tanker om langrennsteknikk har møtt mye uvettig motstand her på berget. Vi må våge å

sprengte grenser innen langrennsidretten. Fordommene mot snøskøyting er bare et av mange eksempler på barrierer som vi kan bryte».

Skard skriver videre i samme bok at «FIS dominert av Norden har helt fra starten av (1923) hatt en meget konservativ holdning. I 1931 hindret organisasjonen innføring av stafett og likeledes langrenn for kvinner. Først i 1952 fikk kvinner lov til å delta i de olympiske vinterlekene».

For å sette hele diskusjonen om klassisk langrenn i relieff, smak på følgende uttalelse ifølge Tv 2.no «FIS-sjef Ulvang hyller diskingen av Johnsrud Sundby *«En av de viktigste beslutningene i langrennssportens historie»*. Hvis dette er riktig gjengitt, vil jeg anbefale Ulvang å lese «Først i løypa» av Thor Gotaas.

Diskingen av Sundby har mange implikasjoner: Løypas beskaffenhet (fasthet i snø, kurvatur), fart løper, vurderingsmalen til kontrollør (visuell bedømming, eller utbytte av fraskyvet målt i kp). Eksakthet kreves ved domfellelse. Slik vil det forbli, hvis vi ikke forandrer konkurransekonseptet !!!!

NB! Innlegget er skrevet i julen 2015, før Tour de Ski.

Svar til leserinnlegg fra Gunnar Bjørgård

Av Vegard Ulvang

Gunnar Bjørgård kommenterer i et leserinnlegg i forrige nummer av "Nytt fra trenerklubben" flere interessante spørsmål rundt langrennssportens utvikling. Nedenstående er først og fremst et forsøk på å forklare hvem FIS er, hvor og hvordan viktige beslutninger tas og hvordan FIS og internasjonal langrennssport finansieres.

I Bjørgårds artikkel og ofte gjennom media er det lett å få inntrykk av at FIS- det internasjonale skiforbundet er et slags aksjeselskap i Sveits som styrer og driver langrennssporten med overskudd på bunnlinja som et av hovedmålene. Det er en beklagelig misoppfatning.

Jeg har vært norsk representant i langrennskomiteen i FIS siden 1998 og har ledet komiteen siden 2006. Konkurransereformer, regler og terminlister bestemmes i langrennskomiteen og bekreftes av FIS øverste organ Council hvor medlemmene velges blant kongressens 300 delegater hvert andre år. Når aktive og trenere kritiserer vedtak, og omtaler FIS eller "FIS-pampene" som et slags uavhengig kontor i Sveits, glemmer de ofte at vedtakene er flertallsbeslutninger hvor ens eget nasjonale forbund har vært representert. Som leder av komiteen er det min viktigste oppgave å finne kompromisser og løsninger som flertallet kan enes om. I komiteen er alle de største nasjonene representert med medlemmer som er tett på sporten. Niklas Jonsson (SWE), Elena Välbe (RUS), Jak Mae (EST), Gabriela Paruzzi (ITA), Andreas Schlütter (GER), Markus Gandler (AUT) er noen eksempler på representanter med bakgrunn som tidligere aktiv, med et bankende og engasjert hjerte for skisporten og som burde vite noe om "formkurver og formtopping" for å sitere Bjørgård.

FIS viktigste inntektskilde kommer fra salg av TV og markedsrettigheter til verdensmesterskapene som de eier selv. Men den største inntekten er direkte overføringer fra IOC (ca 35%). Av overskuddet som forrige periode var på 28 mill. Sveitsiske franc betales 70% tilbake til de nasjonale forbund som eier FIS,- etter en nøkkel for hvor mange deltagere de har i VM. Mange av de små forbund er helt avhengige av disse overføringene. 5 % går til premiepengene i VM mens de resterende 25% plasseres i et solidaritetsfond hvor overskuddet går til ulike støttetiltak for skisporten verden rundt. Den populære åpne internasjonale juniorsamlinga fikk blant annet støtte fra dette fondet forrige sesong.

Jeg kjenner ingen i min komite eller i langrennsmiljøet som tror det er mulig, eller som har som mål å stoppe Norges dominans i langrenn med politiske vedtak. Derimot er det et politisk mål at flest mulig stiller likets mulig på startstreken. Mange små nasjoner har blant annet argumentert med at vi gjennom vår størrelse (antall smørere f. eks.) har en fordel ved at vi kan teste flere alternative smurningsvarianter før start enn små nasjoner. Det norske motsvaret er at dette utjevnes ved at vi har flere løper og mindre oppfølging pr. løper. Langrennskomiteen gjorde to viktige vedtak forrige år som dessverre gjennom media har blitt fremstilt som at FIS ønsker å gjøre norske løpere dårligere. Det ene er et vedtak som

omfordeler noe av reise støtten fra arrangøren til de 30 beste løperne. Det andre vedtaket er en regulering av antall personer som får tilgang til konkurranseløypene før start. Begge forslagene har helt andre motiver ennå gjøre nordmenn dårligere.

Den norske dominansen har mange årsaker- den viktigste tror jeg er at mange miljøer trener på et svært høyt nivå, ikke minst takket være kunnskapsutvekslingen gjennom denne klubb. Norske utøvere og trenere må selvfølgelig fortsette dette gode arbeidet med det eneste riktig mål: Å bli enda bedre.

Samtidig er det riktig og viktig som Bjørgård skriver at Norges Skiforbund i dag bruker store ressurser på å spre vår kunnskap om treningskultur og talentutvikling til resten av verden gjennom åpne seminarer og samlinger for utøvere fra hele verden. Det var vi som etablerte konkurranseskigåing. Vi har derfor et spesielt ansvar for å spre vår kunnskap å glede for sporten. Det er ingen som er bedre tjent at vi utfordres av konkurrenter fra andre land enn vi. Det er f. eks en direkte sammenheng mellom tyske resultater og antall renn vi får sett på norsk TV.

Bjørgård foreslår også en utvidelse av langrennssporten med flere disipliner, blant annet en 100m sprint. Dette er en diskusjon som har pågått i FIS komitéene siden den første offisielle WC sprinten i 1996. I dag er det politisk enighet om at langrennssporten ikke er tjent med en for sterk deling i flere disipliner. Derfor er sprinten i dag mer en utholdenhets enn en sprint øvelse, slik at noen av våre beste løpere skal kunne hevde seg i alle disipliner.

Jeg går ikke her dybden på Bjørgårds tanker rundt staking og klassisk langrenn. Den diskusjonen vil vi helt sikkert komme tilbake til ved senere anledninger. Scooterkjørte løyper er et av mange forslag som har vært nevnt og som helt sikkert vil hjelpe på bevaring av gammeldags klassisk langrenn. Men diskusjon er ofte litt mer sammensatt enn å definere spennende konkurranseformer hvor tiden tas mellom to punkter. Formidlingen av kampen mot klokka og konkurrentene krever TV kameraer og forholdsvis kostbare produksjoner som igjen må finansieres av publikum og sponsorer. Og samtlige verdenscup løp går i dag på kunstsno eller med en kunstsno såle, for å nevne noen argumenter som vil gjøre dette vanskelig.

Kontroll av klassisk teknikk er en viktig del av utfordringen med å bevare den. Derfor vedtok langrennskomiteen i FIS i høst en skjerping av reglementet og muligheten for TD ene til å dømme de som smugskøyter. Det første "offeret" for dette vedtaket var Martin Johnsrud Sundby på Beitostølen i November. Som "lovgiver" vil jeg aldri kommentere om juryens tolking av regelverket var riktig eller gal men jeg uttalte til TV at i kampen for å bevare klassisk langrenn (som i øyeblikket så godt som 100% av langrenns familien er for), så var dette en historisk viktig dom. Det viktige var at utøvere og trenere verden rundt gjennom offentliggjøringen av videoklippene av Martin fikk se hvor grensene mellom skøytesving og skøyting går. Mange, særlig yngre løpere, og de som ikke går verdens cup har ikke kjent godt

nok til regelverket. Effekten har etter min mening vært stor. Det har vært betydelig færre tilfeller av smugskøyning i år enn i fjor på alle nivåer.

For orden skyld: Kraften i skyvet og snøen beskaffenhet er ikke momenter som er definert i regelverket. I spørsmålet om riktig klassisk teknikk vurderer juryen kun om utøveren tar retningsendrende tak der hvor spor er satt.

Maridalen 14/1 – 2016

Vegard Ulvang

Idrettenes idrett, - Fra langrennsløper til FIS-pamp

Kronikk av Vegard Ulvang, tidsskriftet «Samtiden» i 2011

Canmore, Canada. 16. desember 1989.

Det er dagen før sesongens andre verdenscuprenn i langrenn. Vi skal gå 50 km, min favorittdistanse, i løypene der OL ble arrangert for halvannet år siden. I en bil på vei mellom hotellene i den lille landsbyen, vel en times kjøring utenfor Calgary, sitter noen av de største favorittene: Gunde Svan, Torgny Mogren, Harri Kirvesniemi, Vladimir Smirnov og jeg. Vi er ute på veien for å få med oss flest mulig løpere på en boikott av konkurransen som skal arrangeres dagen etter. Bakgrunnen er at FIS, Det internasjonale skiforbundet, har innført en helt ny startmetode, såkalt «bølgestart». Ideen, som kommer fra en kreativ kanadisk arrangør, er at vi skal starte i bølger med fem og fem utøvere. På den måten skal sporten visstnok bli mer spennende og forståelig for et kanadisk publikum: Med fem og fem på startstreken blir det lagt til rette for dueller mann mot mann, hvor publikum lettere kan se hvem som går fortest i motsetning til den tradisjonelle måten, hvor én og én utøver forsvinner ut i skogen og kommer tilbake en halv time senere.

Vi er sinte, alle sammen, fordi noen prøver å endre idretten vår. Vi føler oss overkjørte fordi dette er en startform vi aldri har hørt om, og langt mindre har trent på. Ingen av oss fem har gjort noe annet enn å gå på ski i våre vel 20 år lange liv. Vi kommer fra vidt forskjellige samfunnssystemer og kommuniserer oss imellom på en blanding av norsk, svensk, tysk og engelsk, men nå har vi funnet sammen mot en felles fiende: FIS-representantene som vil endre konkurransevilkårene uten at vi er tatt med på råd.

Saken hadde vært drøftet på de årlige FIS-møtene i juni samme år, uten at noen av delegatene fra de forskjellige nasjonene hadde innvendinger. Vår aggresjon rettet seg mot to ting: For det første visste vi ikke noe om at denne startformen skulle testes ut før vi kom til Canada. For det andre syntes vi ideen var dårlig, både sportslig og underholdningsmessig. Sportslig fordi trekninga ville avgjøre for mye. De som var heldige og kom i heat med de beste, ville kunne få mye gratis drahjelp fram til gode plasseringer. Det ville bli som et slags lagtempo på sykkel, bortsett fra at her ble lagene trukket tilfeldig. Vi skjønnte heller ikke hvordan publikum, verken de foran TV-en eller de på stadion, skulle kunne følge med på hva som foregikk.

I den grad det passer å bruke uttrykket «vellykket» om en slik aksjon, må en kunne si at den ble det. Nordmenn, finner, svensker og de fleste russere og tsjekkere ble med på boikotten vår, som fortsatt er den mest alvorlige konfrontasjonen mellom aktive og ledere i internasjonalt langrenn. Det er spesielt verdt å merke seg at østeuropeiske utøvere for første gang ble fristilt av sine ledere og turte å mene noe på egenhånd. Berlin-muren hadde falt bare vel en måned tidligere, men Russland var fortsatt en del av Sovjetunionen. Tyskeren Jochen Behle vant løpet og tok sin første og eneste verdenscupseier, etter god hjelp av italieneren Maurilio de Zolt. De startet i samme heat og

italieneren ble slått i spurten. Behle var noe beskjemmet over sin deltagelse og bedyret sin støtte til aksjonen vår, men forklarte den med sitt ansvar overfor lagets sponsorer.

Jeg var en av dem som frontet utøveraksjonen i media. Som en del av et veddemål, hadde jeg helskjegg på den tiden. I avisene hjemme ble jeg kalt fagforeningsleder. Det er sjelden at utøvere klarer å organisere seg og fremme en felles mening. Utenomsportslig engasjement kan fjerne fokuset og virke forstyrrende på det aller viktigste: å gå fortest mulig på ski.

Det ble aldri noe mer snakk om bølgestart. På neste FIS-møte ble det for første gang etablert en egen «athletes group», en utøvergruppe, med aktive representanter fra de ulike regionene. Tanken var at vi skulle møtes en gang i året og rapportere direkte til langrennskomiteen. Etter at jeg la opp ble jeg spurt om å lede denne gruppa. Det ble en vanskelig oppgave på grunn av manglende engasjement. Politiske prosesser tar tid og krever tålmodighet, mens de aktive ønsker endringer i øyeblikket. I dag er denne gruppa avløst av et fellesmøte som er åpent for alle aktive og trenere som har meninger.

Svenska Skidspelen, Falun, mars 2007

Jürg Capol, renndirektøren i FIS, og jeg er invitert på middag med de gamle svenske langrennsheltene. Rundt bordet sitter mange av min barndoms store forbilder. Der er Assar Rönnlund, VM-vinner fra 1962 og senere kommentator i svensk radio, minst like kjent og kjær som vår Håkon Brusveen. Thomas Magnusson med sitt legendariske rykk opp til hoppbakkene i Lahti i VM 1978 er der. Det samme er Sven Åke Lundbäck, Thomas Wassberg, Thomas Eriksson og mine jevngamle konkurrenter Torgny Mogren og Christer Majbäck. Etter litt vin i glassene starter et angrep jeg aldri vil glemme. Den klare meldingen er at Capol og jeg har ødelagt idretten deres ved å innføre fellesstart på femmila. Alle motargumenter og forsøk på forklaringer er nytteløse. De har tydeligvis ventet på muligheten til å stille noen til ansvar for uvesenet, og det er sterke følelser i sving. Dagen i forveien hadde vi lansert ideen om en verdenscupfinale i Falun over tre dager etter modellen av Tour de Ski. Heller ikke det falt i god jord. De trengte ingen endringer av en idrett som svenskene har vært med på å prege i mer enn 100 år.

Vi hadde godt av kjeften vi fikk, det ble en tankevekker for oss begge. Jeg var ikke helt uforberedt etter mange sms-er, mailer, blogger og brev fra langrennsfolk i Norge og Sverige. Min sveitsiske kollega var nok mer overrasket over at en startmetode i et langrenn – fra intervallstarten, hvor en og en starter med tretti sekunders mellomrom, til at alle starter samtidig og førstemann til mål har vunnet – kunne skape så sterke følelser. Mange langrennsfolk i Norden mener, som svenskene, at langrenn har gjennomgått for store endringer de siste 25 årene. I deres og min tid gikk vi 15, 30 og 50 km i samme teknikk og alene i skogen.

De siste årene har vi begynt å skøyte, og vi har innført sprint, fellesstart og Tour de Ski. Møtet med svenskene oppsummerer uenighetene i langrennsfamilien de siste åra: Mellom Norden og resten av verden, mellom ung og gammel, mellom penger og sjel og – ikke minst – mellom tradisjon og behovet for fornyelser.

Fra aktiv løper til «FIS-pamp»

Fra å være leder i athletes group og senere norsk representant i verdenscupkomiteen, har jeg siden 2006 vært leder av langrennskomiteen i Det internasjonale skiforbundet (FIS). Jeg har altså gått fra å tale på vegne av utøverne, til å tale på vegne av FIS. Jeg er, med andre ord, initiativtaker til og ansvarlig for de aller fleste av de utskjelte endringene som har funnet sted de siste ti årene. Komiteen har 19 medlemmer fra ulike land og det er her nye konkurranseformer, regler og terminlister vedtas. Det er dette som er FIS. Kontoret ligger i Oberhofen, ikke langt fra Zürich, og er drevet med nøysomhet. Inntil i år har det kun vært én fast ansatt, renndirektøren Jürg Capol, som jeg konkurrerte mot på slutten av 1980-tallet. Alle vi andre er, som i mye annet idrettsarbeid, frivillige og ulønnede representanter for hver vår nasjon.

Når aktive og trenere kritiserer vedtak, og omtaler FIS eller «FIS-pampene» som et slags uavhengig kontor i Sveits, glemmer de ofte at vedtakene er flertallsbeslutninger hvor ens eget nasjonale forbund har vært representert. Jeg har stor innflytelse både som agendasetter og møteleder, men til sjuende og sist er min viktigste oppgave å finne kompromisser og løsninger som flertallet kan enes om.

Det er ikke vanskelig å innrømme at jeg i dag ser idretten min i et annet perspektiv enn jeg gjorde som aktiv løper. Når du konkurrerer, er alt fokus rettet mot din egen prestasjonsutvikling, og alle endringer av konkurransene vurderes ut fra om de er en fordel eller ulempe for din egen prestasjon.

For meg startet langrennskarrieren med klubb- og kretsrenn som 11-åring, i et lite idrettslag langt mot nord. Det fortsatte med hovedlandsrenn, junior-NM, senior-NM, verdenscuprenn og endte med alle aktive utøveres store mål: OL-deltagelse. Fremgang, spennende utfordringer og møte med nye konkurrenter motiverte til stadig hardere satsing. Plutselig var barneleken og ungdomshobbyen blitt til en jobb hvor møtet med medier og sponsorer krevde kunnskap og erfaring som man forventer å finne hos ledere i større bedrifter. På pressekonferanser etter verdenscuprenn snakkes det engelsk. Journalistene spør om alt annet enn løpet ditt. Bisetninger kan fort bli til store overskrifter med fete typer. De første møtene mine med TVkameraer var skremmende og jeg gikk ofte lange omveier for å slippe unna. Jeg kan godt forstå Petter Northug som i dag kritiseres for å snike seg bort, i skuffelsen etter dårlige løp. Det er verre å sette ord på et nederlag enn å forklare en seier. I ettertid har jeg erfart hvordan ledere i næringslivet drilles av kommunikasjonsrådgivere for å lære å takle relativt enkle intervjuer. I idretten kastes du ut i slike situasjoner helt uforberedt.

Det var ikke før mot slutten av karrieren min at jeg virkelig forsto at langrennssporten også hadde andre, og helt nødvendige aktører, enn de trenerne og konkurrentene jeg møtte hver helg. Foreldre og ildsjeler preparerer løypa og tar tida – de frivillige er den viktigste ressursen ved alle konkurranser, fra det minste klubbrenn til verdensmesterskap og olympiske leker. Sponsorer betaler regninga både for arrangementer og treningssamlinger, mens media formidler spenningen fra konkurransen og skaper nye vinnere og helter.

Jeg var svært sjenert og tilbakeholden til langt opp i 20-åra, og det tok lang tid før jeg skjønnte hvorfor jeg hele tiden måtte forholde meg til kritiske journalister og innpåslitne sponsorer. Hvorfor kunne jeg

ikke fortsette som før – med å gå mine skirenn og måle krefter med nye konkurrenter? Det var ei lang reise fra klubbrennet i Kirkenes som 11-åring, til viraken etter min første verdenscupseier. Alle ville ha en bit av meg. Mange ville vite hvem jeg var og hva jeg gjorde på fritida, og noen ville betale meg penger for å profilere produktene deres.

Vår norske idrett Langrenn, både som folkesport og konkurranse, har i mer enn hundre år samlet og engasjert store deler av nasjonen. 1,8 millioner nordmenn så Petter Northug spurte inn til seier på femmila i Vancouver forrige vinter. Historikerne mener at skisporten var viktig for å bygge vår nasjonale identitet og stolthet fra slutten av 1800-tallet.

Og vi kan med rette kalle langrenn for vår idrett: Vi arrangerte de første skiløpene og brakte skigleden og skikonkurransene ut i verden. Vi tok initiativet til den første internasjonale skikongressen i 1910 som endte med dannelsen av den internasjonale skikommisjonen, forløperen til FIS. I Nordmarka, der skigåinga virkelig skjøt fart som friluftaktivitet på 1890-tallet, går fremdeles tusenvis av mennesker søndagstur på ski en god vinterdag, og i forhold til folketallet er det ingen annen nasjon som har så mange unge konkurranseløpere.

«Skiløbningen er den mest nationale af alle norske idrætter, og en herlig idræt er den, – fortjener nogen navn af idrætternes idræt, saa er det i sandhed den. Intet hærder musklerne og gjør legemet kraftigt og spændstigt som den, intet gir snarraadighed og behændighed bedre end den, intet hærder viljen og gjør sindet saa friskt som skiløbningen.», skriver Fridtjof Nansen i Paa ski over Grønland. Han ville sikkert ha ristet oppgitt på hodet over dagens kommersialiserte toppidrett. I dagboken sin skriver han for eksempel: «Uf al den fæle sport» og disse «frastødende sports- og rekord-mennesker. Mennesket blir jo en muskelmaskin! Målet for sund idræt skal vel ikke bare være (utvikling af) muskler og nerver, men også overvindelse af hindringer med de enkleste midler, med den mindste kraftudfoldelse».

Nansen argumenterte for skiløping i skog og mark som sunn fritidsaktivitet og en motvekt mot «civilisasjonens, larmende, jagende centrer». I 1921 så han tilbake på en rivende utvikling fra da han selv var ung, den gang han kunne finne igjen sine egne skispor i Nordmarka fjorten dager senere. Nå, derimot, var trafikken så stor at det ikke ville være mulig å skille egne spor fra andres etter få timer.

Motsetningen mellom natur og kultur, friluftsliv og toppidrett preger fortsatt diskusjonene om langrennssportens utvikling. Petter Northugs Red Bull-avtale og pokerspill blir fremdeles vurdert opp mot den gamle forestillingen om langrennsløperen som den fåmælte einstøingen som helst skulle komme ut av skogen med træler i nevene.

Både fra media og utenlandske skiledere blir vi stadig minnet på at vi nordmenn har kjempet mot enhver endring av skisporten. Det er bare delvis riktig. I moderne tid er det viktig å skille mellom medieoppslag fra enkeltutøvere og offisiell norsk skipolitikk. Alle de store endringene etter 1985, som delingen mellom klassisk og skøyting, innføring av jaktstart, fellesstart, sprint og Tour de Ski, har delvis vært norske forslag og er blitt til under norsk lederskap av langrennskomiteen, til tross for motstand fra mange norske aktive.

Også på 1920-tallet var uenigheten innad i Norge stor. Først var vi med på å foreslå ski som olympisk gren, men da det ble alvor, fikk vi med oss svenskene og finnene og truet med boikott. Først etter en spørreundersøkelse hos sentrale norske aktive, som endte med et entydig ja, stilte vi til start. De norske lederne var negative til at de store internasjonale skikonkurransene skulle bli

markedsføringsredskap for den voksende skiturismen i Mellom-Europa. Senere boikottet vi, sammen med finnene og svenskene, det første verdensmesterskapet i Tsjekkoslovakia i 1925, etter at formannen i Skiforbundet, Einar Lindboe, hadde advart mot mellomeuropeernes syn på «rekordjageri, spesialisering, stjernedannelse».

Det er lett å le av slik bakstreverskheter i dag. Men det lå edle argumenter bak standpunktene: Man ønsket å fremme masseidretten og amatørerne, og var mot proffer og kommersialisering. Mange av de samme argumentene og motivene finner vi igjen i holdningen vår de siste 30 år; vi er redde for at utlendingene skal ødelegge idretten vår. Vi er redde for at TV og sponsorer skal ta styringa og ødelegge idrettens egenart. Både de aktive og publikum er skeptiske selv til små endringer: Denne høsten har et polsk forslag om å la et verdenscuprenn i 2012 gå både opp og ned en slalåmbakke, satt sinnene i kok. «Det er det største tullet jeg har hørt om,» sa landslagsløperen Eldar Rønning til Nettavisen. Martin Johnsrud Sundby fortsatte hånlatteren fra de norske aktive med å etterlyse kulekjøring og store hopp. På nettet haglet kommentarer av varierende seriøsitet, de aller fleste svært negative. På fasterskier.com, den amerikanske parallellen til langrenn.com, kunne vi samtidig lese: «Wow, this is great.»

Historien er full av konflikter og uenighet mellom unge aktive og eldre ledere. Den østerrikske journalisten Werner Kirchofer organiserte de første uoffisielle verdenscupene på 70-tallet. Ivar Formo vant cupen i 1974, men da han skulle motta seierstrofeet på den offisielle premieutdelingen i Holmenkollen, sa Norges Skiforbund og Skiforeningen nei. De fryktet at en fremtidig verdenscup ville ta oppmerksomheten fra Holmenkollen Skifestival.

Men løperne ville det annerledes, de ville konkurrere oftere mot de andre nasjonene. Odd Martinsen, senere leder av langrennskomiteen i FIS i over 20 år, var blant dem som organiserte en alternativ premieutdeling. Ivar Formo fikk sitt trofe blant aktive og venner på Grand Hotel.

Men uenighetene i langrennsfamilien har også fulgt andre skillelinjer. Tradisjonelt har frontene stått mellom oss som har vært opptatt av nordiske tradisjoner og mellomeuropeere som har ivret for endringer.

I dag er de største utfordringene knyttet til å finne kompromisser mellom de ulike disiplinene i langrenn. Først og fremst mellom sprintere og distanseløpere, som alle ønsker større andel av sin gren, men også mellom klassisk og skøyting. Uenigheten kan derfor ofte være større internt i Norge enn den er mellom ulike land.

Langrennssportens grunnverdier:

Selv om langrennssporten har endret seg mye i løpet av de tretti åra jeg har fulgt idretten på toppnivå, er det fortsatt en idrett som først og fremst er knyttet til forestillinger om naturopplevelser i flott vinterlandskap og fysisk sterke utøvere med ekstrem utholdenhet. Man tenker på langrenn som, nettopp, lange renn, mens utøveren er forbundet med svette og slit – og muligens også sunnhet og friskhet.

Disse hovedinntrykkene passer like godt inn i dag som for femti og hundre år siden. Med sprint og fellesstart på programmet kan vi legge til hurtighet, dramatikk og kamp skulder mot skulder. Likevel er det vinnerne av de lengste løpene som blir de største heltene. «Ordentlig skiløper blir du ikke før du har vunnet femmila», er et uttrykk som både løpere og journalister fremdeles bruker. Slik var det også for meg. Femmila raget over alt. Og i dag registrerer jeg at både Marit Bjørgen og Petter Northug beskriver sine seire på tre- og femmila som de aller gjeveste. Mange av grunnverdiene i langrenn samler seg i forestillingen om femmila: Det er distansen som blir vunnet av den som orker mest over lengst tid. Det er langrennets «urmyte», som passer nordmannens selvbilde. Derfor er også følelsen rundt femmila særlig sterk i Norge og Norden. Og her er hovedårsaken til mine svenske helters sinne. Femmil med fellesstartens taktikkeri, hvor den «sleipeste» vinner spurten, bryter med langrennstradisjoner om å hylle den ensomme sliteren.

Når man hører folk snakke, kan man komme til å tro at man i gamle dager bare gikk lange distanser på ski. Det kan selvsagt diskuteres hvor langt tilbake i tid man skal gå, før man kan snakke om riktig gamle dager. Men siden 1985 har Holmenkollen, med noen få unntak, vært den eneste femmila i verdenscupen.

Femmila er en krevende distanse og fordrer lang restitusjonstid. Etter hvert som verdenscupen utviklet seg med konkurranser hver helg fra slutten av november til midt i mars, ville flere femmiler ha ført til at mange løpere hadde prioritert den bort av frykt for overbelastning, spesielt i mesterskapssesonger. Derfor er det ikke plass til mer enn to femmiler mot slutten av sesongen. Løpere med anlegg for lange løp har også muligheten til å stille i de tradisjonsrike turløpene. Der har flate løyper og stor fart også utviklet en helt egen type spesialister. I klassisk stil staker de ofte helt uten festesmurning og i skøyting er farta så stor at også her er spurt egenskapene som regel avgjørende, selv om løpene er både seks og syv mil lange.

Og merkelig nok: I Vasaloppet har man siden 1922 startet alle på en gang uten at noen har oppfattet det som kjedelig.

I forbindelse med diskusjoner om femmila har jeg også, med jevne mellomrom, blitt utfordret av kvinnelige journalister om hvorfor ikke skijentene går samme distanser som gutta. Forklaringen ligger naturligvis i historien. Selv lenge etter at jentene slapp til i OL i 1952, var det ikke uvanlig at norske skiledere karakteriserte jenter i skikonkurranser som både uestetisk og helsefarlig. Jentene ble stemoderlig behandlet i skiforbundet helt fram til 80-tallet, da de kvinnelige utøverne tok en rekke medaljer i store mesterskap. I mine første år på landslaget var det tungt å svelge for mange av oss at det var jentene som var medias favoritter, og at det var de som dro inn de største sponsorinntektene. I dag vet vi at jentene er minst like godt rustet fysiologisk som gutta til å gå langt.

Jeg avvæpnet journalistene, som opplagt var på jakt etter å korsfeste enda en konservativ norsk skileder, med å si at jeg har foreslått dette flere ganger, men stort sett fått negative

tilbakemeldinger fra jentene selv. Fremdeles er det slik at det er tettere i toppen blant gutta enn blant jentene. I verdenscupåpningen i Gällivare i 2010 var det ett minutt mellom de 20 første på herrenes 15 km, mens det på damenes 10 km var seks på det første minuttet. Kvinnelangrenn over lengre distanser, med store sprang mellom de beste, vil kunne oppfattes som mindre spennende å formidle til et stort publikum. Jeg tror derfor at å innføre samme distanser for jenter og gutter i dag vil være å gjøre jentene en bjørnetjeneste.

Skøyterevolusjonen:

Davos desember 1984.

Jeg er på min første verdenscupreise i MellomEuropa. Sesongen startet i italienske Cogne, hvor Pål Gunnar Mikkelsplass vant en klar seier på 15 km i minus 15 grader. Det kalde føret og den tunge løypa gjorde at ingen prøvde seg på skøyting som for første gang ble brukt i Kiruna i april samme år. Nå i Davos er det annerledes, det er bare et par minusgrader og flere løpere prøver seg med ski uten festevoks dagen før vi skal gå 30 km. Ove Aunli leder an. Han vant 30 kilometeren i Kiruna i april året før, som den første uten festesmurning. Men det var et uhøytidelig vårrenn. Nå er det alvor, verdenscup og tung løype i 1600 meters høyde. FIS' renndirektør Bengt Erik Bengtsson er forberedt. Dette vil de hindre. I en motbakke etter et par kilometer er det satt ut 40 cm høye langsgående gjerder midt i løypa. Ove løser problemet enkelt, han skrepper over gjerdene og skøyter med ett ben på hver side. Han vant løpet. Pål Gunnar gikk et av sine beste løp i karrieren og ble nummer to, med smurning. Jeg ble nummer 21, også med smurning.

I Falun samme år ble det svenske forsvaret utkommandert for å spa opp snø-rygger på hver side av sporet. Det endte med at vi vasset i sukkersnø, og vinneren gikk også her uten smurning. I Holmenkollen helga etter ble det innført skøyteforbud fra start og opp til løypas høyeste punkt. Thomas Wassberg ble legenda-risk da han stoppet rett foran TV- kameraet og rev av en tape med klister før han fortsatte i skøyteteknikk.

Overgangen til skøyting er den største og meste dramatiske endringa av langrenn. Større og tyngre prepareringsmaskiner lagde bredere og fastere løyper, mens skiene ble både lettere og raskere. Utviklinga startet først i turrenn, ved at man skøytet med en og en fot i slake partier før Ove Aunli tok den helt ut og startet uten smøring i 1984.

Som andre års senior ble jeg så vidt uttatt som læregutt til VM i Seefeld i 1985. Vi fikk klare forsikringer fra lederne våre om at VM kom til å gå i god, gammeldags klassisk stil, men endte likevel opp med å konkurrere i en gren vi ikke var trent for.

Vi var forvirret og fortvilet. Hvor var idretten vår på vei? Hva ville skje med rekrutteringa hvis vi skulle konkurrere i en annen teknikk enn den turgåeren i Norge hadde brukt i hundre år? Fremdeles ble de aller fleste spor i Norge preparert med snøscooter. Og vi løpere var naturlig nok svært så usikre på om vi egnet oss for den nye teknikken. Vårt norske eierskap

til idretten ble igjen demonstrert ved at vi internasjonalt var ganske alene om å fremme slike argumenter. I ettertid er det lett å le av våre ledes argumentasjon om at den nye teknikken blant annet kunne være helseskadelig. Men mye sto på spill og ingen kunne med sikkerhet si hvor dette kom til å ende. I motsetning til kombinert og skiskyting, som raskt valgte den nye teknikken, valgte langrenn etter mange og lange diskusjoner å fortsette med to disipliner. Odd Martinsen, som den gang var leder av langrennskomiteen i FIS, har med rette fått æren for dette kompromisset. Med stort engasjement og godt politisk håndverk klarte han og Thomas Wassberg, som representerte de aktive, å snu holdningen til de aller fleste nasjonene. Østtyskerne var blant dem som ikke var enig. En av verdens aller største idrettsstormakter, med verdens mest avanserte medisinske støtteapparat i ryggen, mente at kombinasjonen av to teknikker var umulig. Til VM i Oberstdorf i 1987 kom de med løpere som bare deltok i skøyting. Uwe Bellmann ble bestemann med 12. plass på femmila og jentene tok fjerde plass på stafetten. De svake resultatene deres, vinteren igjennom, ble brukt som dokumentasjon på at spesialisering ikke var veien å gå.

Også Italia argumenterte for kun skøyting, godt motivert av Maurilio De Zolts sterke resultater i den nye teknikken. Deres protester stoppet etter Marco Albarellos gull på 15 km klassisk under VM året etter.

Etter 25 år ser vi at det er løpere i alle kategorier. Noen er best i klassisk, andre i skøyting, men alle de store heltene i denne perioden, Svan, Mogren, Dæhlie, Alsgaard, og i dag Cologna, Northug, Bjørgen, Kowalczyk, er like gode i begge teknikker. Man blir best i den ene teknikken ved å trene begge to.

Frykten for å miste kontakten mellom konkurranselangrenn og vanlige folks turgåing var det viktigste argumentet mot skøytingen. Det ville føre til sviktende rekruttering, og man tenkte på de små klubbene i distriktene som kun preparerte løypene med snøscooter. 25 år senere er ikke disse argumentene like sterke. De fleste langrennsløyper prepareres med tråkkemaskiner, barn starter med skøyting fra femårsalderen og mange turløpere og mosjonister, spesielt i utlandet, praktiserer like gjerne skøyting som klassisk. Samtidig er todelingen i konkurranselangrenn godt etablert gjennom 50/50-delingen av verdenscupen og mesterskapsprogrammet. Alle de største nasjonene har løpere som hevder seg i begge teknikker. For sterk skandinavisk dominans i klassisk ville kunne ha truet teknikken. Da Norge tok femdobbel i en rekke klassiske løp på slutten av 90-tallet, reiste mange journalister med rette den problemstillinga.

Ett annet viktig slag for bevaring av klassisk teknikk hadde vi ved innføringa av det nye konkurranseprogrammet for verdensmesterskap og olympiske leker. De første sprintene i mesterskapene i 2001 og 2003 gikk i fri teknikk, og mange mente at sprinten kun burde være i den raskeste teknikken. Hovedprinsippet bak det nye mesterskapsprogrammet var å gi en medaljesjanse til alle våre spesialister: sprinteren, distanseløperen, intervallstartløperen, fellesstartløperen, skøyteren og klassikeren. Da måtte også sprinten veksle teknikk i annet hvert mesterskap. Politisk var det ingen enkel sak å vinne. Igjen sto

uenigheten mellom Norden og Mellom-Europa. Idrettspolitikken er også forhandlinger hvor en både må gi og ta.

«Pakkeløsingen», med blant annet femmila i fellesstart, var med og bidro til at det tippet i favør av klassisk, også i sprinten. Det var heller ingen ulempe at tyske Axel Teichmann vant 15 km klassisk under VM i Val di Fiemme i 2003.

I dag vet vi at skiskyting klarer seg godt med bare én teknikk og at barn begynner like tidlig med skøyting som klassisk. På mellomeuropeiske skisteder er det vanligere at mosjonister skøyter enn at de går klassisk. Løypene går i flate dalbunner hvor sterkere sol og temperaturforskjeller gjennom dagen gjør det vanskeligere å smøre enn i Norden. Sammenhengen mellom vanlige folks turgåing og konkurranseangrenn er kanskje ikke så viktig som vi trodde? En negativ konsekvens av to teknikker er at utstyret til yngre utøvere blir dobbelt så dyrt. Kanskje er det noe av årsaken til at rekrutteringen til langrennssporten i dag er størst i byene, hos barn av velutdannede foreldre med god lønn.

Likevel, jeg er glad det fremdeles finnes spor når jeg skal ut på en skitur. De fleste utøvere og tilskuere, både nasjonalt og internasjonalt, er glade for at vi gikk for en todeling i 1985. Kombinasjonen gir oss et spennende og variert konkurranseprogram, og klassisk skigåing er vårt bindeledd til historien og vanlig folks bevegelsesmåte. I et langt tidsperspektiv er det viktig. Våre ledere på 1980-tallet var ikke bare motstandere av skøyting som mange gjerne harselerer med i dag. De var også for å bevare klassisk.

Sprintlangrenn:

Fra VM i Lahti 2001 har langrennssporten konkurrert i tre forskjellige disipliner, sprint, distanse og langløp. Verdenscupen er sammensatt av sprint- og distanse. Som ved alle slike diskusjoner var argumentasjonen preget av egenskapene til landenes utøvere der og da rerenn, mens de tradisjonsrike turløpene som Birkebeineren, Marcialonga og Vasaloppet har sin egen FIS Marathon Cup.

Utviklinga som førte frem til dagens sprintlangrenn med prolog og heat-konkurranser, startet med park- og show-renn så tidlig som på 1960-tallet. Ulike former for heat og utslagningsrenn var vanlig hver vår i mange tradisjonsrike folkeparker, både i Norge, Sverige og Finland, gjennom hele min tid på 1980- og 90-tallet. Det første offisielle verdenscuprennet over ca. 1,5 km med prolog og finaler med fire og fire i heatene gikk i Reit im Winkl i Tyskland i februar 1996. Under min første FIS-kongress i Praha i 1998 var et av de viktigste spørsmålene hvor lang sprintkonkurransene skulle være. De mellomeuropeiske landene og Finland argumenterte for en egen gren med lengder mellom 800 og 1000 meter, mens vi i Norge var redde for at en for kort sprint ville føre til to helt adskilte disipliner. Kompromisset ble noe midt i mellom (1,2–1,6 km). Som ved alle slike diskusjoner var argumentasjonen preget av egenskapene til landenes utøvere der og da. Tyskland hadde raske og teknisk gode Peter Schlickerrieder, som ofte vant, bare løpene ikke ble for lange. Finland og Østerrike hadde også hurtige utøvere, mens Norge og Sverige hadde dominert

langrenn gjennom hele 1980- og 90-tallet med sine utøvere med ekstreme utholdenhetssegenskaper.

Mellomeuropeerne så sprinten som en snarvei til endelig å skulle klare å ta medaljer i en gren som til da hadde vært fullstendig dominert av skandinaver og russere. Etter ti år med sprint i mesterskap har det motsatte skjedd. Det er svensker som har dominert grenen, og nå er russerne på vei opp, mens tyskere, tsjekkere og franskmenn aldri har vært bedre i tradisjonelt distanselangrenn. Forklaringen er enkel: Skandinavia og Russland har i særklasse størst rekruttering og har de største ressursene til rådighet for sine landslag. Når utvalget er stort er det også lettest å finne utøvere med de riktige fysiske egenskapene. Det er også i disse landene man har hatt økonomi til å etablere egne sprintlandslag.

Den viktigste saken i min tid som leder av langrennskomiteen i FIS har vært å holde langrennssporten samlet. Jeg tror ikke vi er tjent med at vi utvikler oss til to separate grener. En finsk leder sa det veldig treffende: «Cross Country is a small fly shit in the ocean, if you split in two we are nothing.» Det er bare noen få nasjoner som har løpere og ressurser til å danne to landslag.

Toppidrett på dette nivået er underholdning. Underholdningsverdien er sannsynligvis like stor om vi går 500 m eller 2,5 km, men de fysiologiske kravene er svært forskjellige. Mens friidrett både har tradisjoner og er stor nok til å markedsføre helter på alle øvelser fra 100 m til maraton, tror jeg vi vil tjene på å holde familien samlet. Derfor har en rekke vedtak de siste åra forsøkt å trekke sprinten mer i utholdende retning. Seks og seks i finalen og systemet med «lucky losers» har ført til større fart i kvart- og semifinaler og den maksimale lengden for sprintrenn er økt fra 1,6 til 1,8 km. Dette har ført til at noen få løpere med helt spesielle egenskaper som for eksempel Petter Northug, Dario Cologna, Markus Hellner og Axel Teichmann kan slåss om seieren i alle disipliner fra sprint til femmil. På kvinnesiden har Marit Bjørgen, Charlotte Kalla og Justyna Kowalczyk alltid behersket alle distanser. Uten disse løperne som samler verdenscuppoeng i alle disipliner, ville vår sammenlagte verdenscup ha blitt redusert til en politisk dragkamp om hvor mange renn som skal telle i hver enkelt disiplin, fremfor å være en kåring av sesongens beste allroundløper.

Et annet viktig vedtak for å holde langrennfamilien samlet var etableringen av Tour de Ski. Det var to hovedmotiver bak denne nye konkurransen: Det første var at konkurransen bringer alle våre spesialister sammen i en konkurranse. Syklistenes etapperitt med sammenlagt tid var modellen. Ulike etapper gir muligheten til utøvere med forskjellig spisskompetanse, men vi ender opp med en stor vinner den siste dagen. Det andre var at vi trodde en sammenlagtkonkurranse over flere dager ville gi økt publikumsinteresse fra dag til dag. De siste fire åra har skirennets med flest TV-seere vært finalen i Tour de Ski. Avslutningen i Alpe Cermis, eller Monsterbakken som den er kalt i media, viser også frem historiske langrennstradisjoner som ekstrem utholdenhet og sliterens ensomme kamp mot bakken og konkurrentene. Økonomisk har det også vært en suksess. De ti dagene genererer nesten like store inntekter som resten av verdenscupen, og vinneren reiser hjem med over en million kroner i førstepremie.

Mange av de etablerte sprinterne og deres trenere har forståelig nok vært motstandere av både Tour de Ski og de små, men viktige endringene av sprinten. Alle spesialister vil ha mer av sitt i en tettepakket verdenscupkalender som de siste årene har hatt over 30 konkurranser. Til tross for harde diskusjoner om lengde, form og knuffing i heatene, er det ingen tvil om at sprinten har vært

en positiv tilvekst til langrennssporten. Nå rekrutterer vi ikke lenger bare den seige og utholdende ungdommen, men også de eksplosive. Og den er med sine tette og raske dueller også blitt attraktiv for et nytt og yngre publikum.

En og en, eller alle på en gang:

På YouTube kan en se klipp fra den første testen av fellesstart i verdenscupen, fra ei skøytetremil i Castelrotto i 1987. 3604 personer har sett et intervju med undertegnede som, i likhet med de aller fleste aktive, var negative til forsøket – i alle fall med skøyteteknikk. Og testen var definitivt ikke bra. Løypa gikk delvis på jorder, delvis i skogen og var preparert med en maskinbredde på ca. 4 meter. Det største problemet var imidlertid at løypa hadde mange bratte kneiker etter utforkjøringer som førte til det våre løypeleggere i dag kaller trekkspilleffekt. Når tetgruppen kommer med stor fart inn i en bakke og farten reduseres brått, vil feltet kollapse og mange vil falle og knekke staver i trafikkorka som oppstår. I Castelrotto ble flere løpere disket fordi de tok av seg skiene og løp på utsiden av køene som dannet seg. Jeg var blant de heldige som kom ut av startslatta blant de første og merket lite til problemene lenger bak i feltet. Svan, Mogren, Mikkelsplass, Pierre Harvey og jeg byttet på å dra og Torgny Mogren vant spurten. Jeg endte på fjerdeplass og resultatlista var ganske så lik et tilsvarende intervallstartrenn den sesongen.

Det gikk hele 14 år til neste test. Fra og med OL i 1992 og gjennom hele 1990-tallet var det jaktstart over to dager som var nyvinningen. Vi aktive likte selvfølgelig ikke den heller og skrev protestbrev til langrennskomiteen. Jaktstart var urettferdig når vinneren fra første dag måtte brøyte løypa, skrev vi, og foreslo heller flere tester av fellesstart i tilpassede løyper.

OL i Salt Lake City i 2002 ble et vendepunkt. 9–12 meter brede løyper med myke overganger mellom utforkjøringer og motbakker førte til få uhell. Løypene gikk i åpent terreng slik at publikum kunne sitte i sola på skistadion og følge duellene i store deler av løypa. Jeg jobbet selv for TV 2 under OL og møtte henrykte journalister i pressesenteret. For første gang kunne de selv se duellene. Mange utenlandske journalister oppdaget sporten på ny. Dette var fremtiden.

Det er svenskene som har argumentert sterkest mot fellesstart. Nasjonalfølelsen deres har blitt satt på harde prøver hver gang Anders Södergren har tapt spurten etter iherdige forsøk på å gå fra feltet. Mange langrennsinteresserte nordmenn er heller ikke fornøyde. Det er ikke lenger den beste langrennsløperen som vinner, mener de, men den mest taktiske. Men hos oss har de imponerende spurtene til Frode Estil, Petter Northug og Marit Bjørgen balansert motstanden noe. Et nordisk publikum som er vant til å følge spennende sekundstrider fra passeringspunkt til passeringspunkt gjennom ei lang femmil, har opplevd fellesstartene som lange, kjedelige transportetapper fram mot spurten den siste kilometeren.

For utøverne har den ensomme kampen mot klokka og konkurrentene blitt erstattet med knuffing om posisjoner i feltet, og det stilles større krav til hurtighet, ikke bare de tradisjonelle seige utholdenhetssegenskapene.

Dette i motsetning til publikum i Mellom-Europa, som ikke er vant til å se idrett med intervallstart. Nesten ingen andre idretter praktiserer start en og en, og de som gjør det har aldri vært vist på TV. Selv intervallstartene (tempoetappene) i sykkelløpet Tour de France er produsert for TV uten mellomtider og på en slik måte at det ikke er mulig å følge løpsutviklingen.

Direktesendt langrenn på TV utenfor Skandinavia ble ikke vanlig før de tyske løperne begynte å hevde seg i verdenscupen på 2000-tallet. Det er ikke vanskelig å forestille seg at intervallstart med de beste tyske løperne bak nummer 20 og sjelden i TV-bildet, ikke var spesielt populært for tyske TV-seere. Derfor ble langrenn sendt i redigerte reportasjer og hovedfokuset var ikke utøvernes kamp mot klokka og hverandre, men langrennsteknikk og naturbilder. Det var først med fremgangen til Johann Mühlegg, Axel Teichmann og Tobias Angerer i OL 2002, VM 2003 og frem mot sitt eget VM i Oberstdorf i 2005 at tysk TV begynte å interessere seg for direktesendt langrenn. Da kom spørsmålet raskt fra TVeksperter, trenere og ledere, hvor mange ble introdusert for langrenn for første gang. «Dette skjønner vi ingen ting av, hvorfor starter ikke alle på en gang? Da er det lettere for både TV produsent og publikum å forstå hva som foregår».

Kunnskapen om intervallstartproduksjoner er utviklet av de nordiske TV-stasjonene NRK, SVT og YLE. Intervallstart er svært teknisk krevende å produsere. Når tyskere og italienere skulle produsere langrenn på egenhånd mot slutten av 1990-tallet, gjorde de det på en måte som verken var forståelig for seg selv eller for oss nordboere. I gamle TV-opptak fra 5-mila i VM i 1966 kan man se det samme bildet av en snøtung granbusk i over tre minutter, mens klokka går og kommentatorene og publikum venter i spenning på når Gjermund Eggen skal dukke opp.

Spenningen ved intervallstart er nettopp ventingen på om nestemann klarer å slå den beste tiden eller ikke. Etter VM i 1966 og frem til OL på Lillehammer i 1994 utviklet NRK, SVT og YLE sitt såkalte «spotter system» som er helt avgjørende for at produksjonslederen skal kunne velge riktig bilde. Det ligger lang planlegging bak en god TV-sendt intervallstart. Avstanden mellom passeringspunktene må tilpasses startlista og kameraene må plasseres i terrenget slik at de kan vise løperne i bildet i ca. et halvt minutt før mellomtiden tas. Spenningen bygges opp mot passeringspunktet. Klarer løperen å slå gjeldende bestetid eller ikke? Etter passeringspunktet trenger vi å se løperen i ca. 10 sekunder for at kommentatorene skal kunne forklare tid og plassering før fokuset flyttes til neste løper. Ved hvert passeringspunkt har tidtakersystemet et ekstra skjult punkt (pre timing) ca. et minutt før det offisielle punktet slik at en «spotter» kan melde fra til produksjonsbussen om at en ny løper er på vei med en interessant tid. Uten et slikt spotter system er det umulig for en TV-produsent å velge bilder og kameraer i riktig rekkefølge, slik at vi hjemme i TVstua kan følge

utviklinga i løpet. VM i Oberstdorf i 2005 var første gang tysk TV virkelig engasjerte seg i langrenn.

Aldri før har så store ressurser vært stilt til disposisjon for å produsere langrenn. Over 150 kameraer var i bruk for å dekke de ulike øvelsene. Likevel ble intervallstarten oppfattet som en katastrofe av et godt vant skandinavisk publikum. TV-produsenten formidlet langrenn slik tyskere alltid har gjort. Han serverte de lekreste bilder av alpelandskap og han fulgte de beste løperne fra snøscootere og kameraer på løpestrenger i lufta. Problemet var at verken kameraer, passeringpunkter eller spottere var plassert slik at publikum fikk oversikt over utviklinga i løpet. Nordiske TV-folk og publikum raste, mens den tyske TV-produsenten selv var fornøyd og trodde han hadde laget verdens beste langrennsending.

Det er i dag viktig å forstå denne bakgrunnen når en skal forklare hvorfor så mange etter hvert ønsket seg fellesstart. Ønsket om fellesstart vokste altså ikke fram fra løpere og ledere, men fra dem som skulle formidle langrenn til et internasjonalt TV-publikum.

Den viktigste grunnen til at folk ser idrett på TV er likevel at det er utøvere fra egen nasjon, region eller klubb å identifiseres seg med. Med gode tyske resultater stiger interessen fra tysk TV, tysk publikum og tyske sponsorer. I det følelsesladde møtet med mine svenske helter prøvde jeg å forklare at 2/3 deler av de som ser langrenn på TV hver helg er tyske. Vi må i hvert fall akseptere at de har rett til å mene noe om hvordan vi skal konkurrere. Skal langrenn være noe mer enn en liten idrett for Ønsket om fellesstart vokste altså ikke fram fra løpere og ledere, men fra dem som skulle formidle langrenn til et internasjonalt TV-publikum.

Langrenn som TV-idrett ble utviklet av statsmonopolene NRK, YLE og SVT. I dag blir alle kostnader og investeringer i større grad målt opp mot seertall, også for de ikke-kommersielle kanalene. Dersom utviklingen går i retning av at stadig mer idrett kommer på betalingskanalene, vil seertallene bety enda mer for hvor mye som investeres i produksjonen. Det kan tvinge oss enda nærmere stadion. Den formelle begrunnelsen til alle skandinaver som ikke liker fellesstarten er likevel at dette er en demokratisk beslutning. Det nye konkurranseprogrammet i mesterskapene med fellesstart på de to lengste distansene er en klar flertallsbeslutning i langrennskomiteen, FIS Council, og til slutt har den vært helt til kongressen. Det var kun Sverige og Estland som aktivt argumenterte mot dagens mesterkapsprogram, hvor det bare er 15 kilometer for herrer og 10 kilometer for damer som går med intervallstart.

Som aktiv var jeg skeptisk til fellesstart fordi vi ikke gikk i egnede løyper og fordi jeg var en dårlig spurter. Senere har jeg vært med på å innføre den fordi jeg tror den er bra for langrennssporten. De synlige duellene løper mot løper appellerer til et større publikum i mange land og sikrer oss fremtidig TV-dekning. De sterkeste protestene og følelsene knytter seg til innføringen av fellesstart på femmila.

Historien har gitt oss mange legendariske og spennende femmiler med intervallstart hvor løpere har møtt veggen og resultatlista har endret seg på de aller siste kilometerne. Bjørn Dæhlies sprekk på femmila i OL i Nagano 1998 var TV-underholdning på sitt aller mest spennende. Men vi har også hatt løp hvor skiføre og skivalg har gitt oss lite spenning og store differanser mellom de beste fra start til mål. Slik vil det også bli med fellesstarten. Det kraftige snøværret i den første femmila i fellesstart i Oberstdorf 2005 gjorde den «kjedelig» inntil Estil rykket ved 49 km. Intervallstart ville helt sikkert ha gjort den mer spennende for alle oss som er vant til å se langrenn på den måten. Vurdert etter rettferdighet ville imidlertid første halvdel av startfeltet vært spormaskiner for resten. Femmil i intervallstart var vår minst rettferdige øvelse, i den forstand at trekninga av starttrekkfølgen kunne gi betydelige fordeler for dem som var heldige og fikk henge på en bedre løper.

Mindre doping og flere jevn gode løpere i toppen har ført til færre dueller og mindre bevegelse i feltet enn mange av oss trodde da fellesstarten ble innført. Det er et paradoks at øvelsen som skulle gjøre langrenn mer underholdende gjennom synlige dueller, av mange blir oppfattet som kjedelige transportetapper. I langrennskomiteen i FIS har vi diskutert dette flere ganger. Svaret fra resten av verden er at de ikke synes dette er kjedelig. Mange nye nasjoner er nå lenger med i løpet og synlig på TV og det er slik de er vant til å se utholdenhetsidrett.

Skal langrenn være noe mer enn en liten idrett for svensker, finner og nordmenn, må vi utvikle sporten sammen med resten av verden.

For å skape mer bevegelse i feltet tidligere i de lange løpene, hadde utøverne i OL i Vancouver for første gang anledning til å bytte ski hver gang de passerte stadion. Ikke alle likte denne endringen heller. Det er ikke så rart, i og med at den bryter med tradisjonen. Til gjengjeld skaper den liv på stadion. Eller slik jeg ser det: Muligheten til å bytte ski bringer skismurningens betydning frem i lyset. Smøringen har gjennom alle tider avgjort skirenn. Lenge kokte de hemmelige resepter selv hjemme på kjøkkenet. I dag har fabrikker og avansert kjemi overtatt og ingen løpere smører skiene selv. Muligheten til å bytte ski underveis gir løpere som har bommet en ny sjanse og, ikke minst, den viser oss alle hvor stor betydning ski og smurning har for resultatet.

Personlig ligger mitt hjerte nærmest intervallstarten. Den fremmer de tradisjonelle langrennsegenskapene og det var slike helter jeg vokste opp med. Samtidig gleder jeg meg over begge startformer. De gir ulik spenning og muligheter for flere løpertyper. Det er heller ikke et enten eller, men et både-og: I verdenscupen går fremdeles over halvparten av løpene på den gamle måten. Uansett har fellesstart, gjennom stafetter og turløp, alltid vært en del av langrenn, Faktisk var det, fram til 1930-tallet, like vanlig med fellesstart som enkelstart i skirenn både i Sverige og Finland. Mange av disse løpene er blitt avgjort av løpere med sliterens, og ikke spurterens, egenskaper. Det vil også skje i framtida.

TV og sponsorer styrer alt

Helt fra de første skirennene i Husebybakken i 1880-åra, har idrett vært underholdning. Halsbrekkende hopp og imponerende utholdenhetsprestasjoner har til alle tider tiltrukket seg fans og skuelystne. I dag er TV-produsentene det samme for langrenn som regissøren er for et skuespill. En god dialog med dem er helt avgjørende for at seerne skal velge langrennskonkurranser på fjernkontrollen.

Seertall er TV-bransjens resultatlister. Jeg husker det svært godt fra min tid i TV 2 og produksjonen av reisedokumentaren «Gutta på tur». Hver tirsdag kom tallene fra forrige uke. For programledere

og produksjonsselskap er plasseringen på lista et vinn eller forsvinn. Vinnerne får lage flere programmer, taperne må finne på noe annet. Slik er det også når TVkanalene skal velge hvilken idrett de skal prioritere å sende ut til de tusen hjem.

I kampen om den trange plassen i sendeskjemaet gjelder den sterkeste rett. Høyest seertall velger først. Også her henger mange ting sammen. TV-dekning drar med seg den skrivende presse. De som betaler gildet, sponsorene, gransker både seertall og øvrig eksponering før de inngår avtaler. Mer eksponering gir bedre pris. For langrenns del er det derfor svært viktig å ha gode løpere i mange land, særlig folkerike land, slik at vi blir satt opp på sendeskjemaet i så mange land som mulig. Polens Justyna Kowalczyk er et godt eksempel på hvor mye en enkelt løper har å si: Polen har aldri tidligere sendt langrenn direkte, før de satte opp duellen mellom henne og Marit Bjørgen i verdenscupfinalen i fjor. Fem millioner polakker fulgte duellen. I år sender de alle dameløpene direkte.

Jeg har aldri mottatt forslag til nye konkurranseformer eller blitt utsatt for noe som helst slags press fra verken TV-folk eller sponsorer. Deres sterke innflytelse er indirekte. Arrangører og skiledere er klar over hvor viktig det er å være attraktiv og forståelig for et stort publikum. Sponsorene betaler mer jo flere seere man kan vise til. Synker denne interessen, kan veien ut av TV-bildet være kort. Kombinertsporten, som lenge var skigrenen med høyest status, sliter i dag med å få til konkurranser der de ønsker, fordi TV-produksjonene blir for dyre i forhold til antall seere.

I dag har vi i FIS årlige møter med de viktigste TV-produsentene og rettighetshaverne hvor både sportslige og TV-faglige erfaringer fra foregående sesong evalueres. Det TV-faglige tyngdepunktet for langrenn er fortsatt i Skandinavia. Det er stort sett norske og finske producere som har komponert bildene fra OL og VM de siste årene. Deres ord veier tungt i slike diskusjoner og deres erfaring er uvurderlig for utviklingen av langrennssporten. De har hjerter som banker for langrenn og de kjenner idrettens historie og egenart bedre enn de fleste av idrettens egne representanter. Kort sagt: Langrennssporten har mye å takke NRK for.

Kontakten med den TV-faglige ekspertisen har ikke alltid vært slik. Altfor ofte har debatten vært preget av synsing fra arrangører og skiledere. Blant annet var det lenge en misforstått

oppfatning at korte runder også var viktig i intervallstart fordi publikum da fikk se løperne oftere. En erfaren TV-produsent kan i dag fortelle at en intervallstart over mer enn tre runder nærmest er umulig å produsere slik at publikum skal kunne følge utviklingen i løpet, fordi for mange løpere vil komme forbi passeringspunktene samtidig og skape forvirring. I fellesstart derimot, må rundene være kortere av tre viktige grunner. For det første må løypene være minst ni meter brede i motbakkene. Slike traseer kan ikke legges milevis innover i skogen. TV-kameraer bør dekke omtrent hele løypa. Kameraer og mannskap koster penger, og når kabler skal trekkes, skaper også dette naturlig begrensninger. Sist, men ikke minst er det viktig at når man først fyller en stadion med betalende tilskuere, så bør de få se løperne oftere enn to ganger pr time.

Det finnes ingen undersøkelser blant det store publikum om hva som er god og dårlig langrennsunderholdning. De fleste av oss generaliserer ut ifra hva vi personlig synes er best og mest spennende. De siste ti åra har vi spurt akkrediterte journalister hva de mener om utviklingen i langrenn. Et klart flertall har alltid vært positive til fellesstarten. Utvalget er lite, men 21 av 34 var positive ved siste test, mens 13 mente den var kjedelig. Når jeg spør NRK er de tydelige på at eksperter og nerder som meg ikke er i deres målgruppe. Vi følger med uansett. Det viktigste for oss, sier de, er å nå de store massene. Da må ting være enkle å forstå og forklare. Om fellesstart kontra intervallstart tror de for eksempel at dette over tid vil tiltrekke seg flere og yngre seere. Ved intervallstart må man sitte foran TV-en hele tiden, og aller helst føre egne notater. Under en fellesstart kan du gå litt til og fra, bytte kanaler eller gjøre andre ting før du kommer tilbake til langrennet, og vil etter relativt kort tid være inne i løpet igjen. Mens min generasjon vokste opp med kun én kanal, vokser dagens unge opp med «multitasking».

Seertall er den viktigste kilden vi har til å vite hva som slår an eller ikke. De må vurderes med et kritisk blikk, fordi de påvirkes så sterkt av sendetidspunkt, samt av hva som sendes før, etter eller samtidig på andre kanaler. De første analysene av forholdet mellom enkeltstart og fellesstart er akkurat kommet. De viser at markedsandelen var høyere for fellesstarter enn for intervallstarter i alle land under fjorårets verdenscup. Forskjellene var ikke store, men mest interessant er det kanskje at den var størst der motstanden har vært størst, i Norge og Sverige. Henholdsvis 63 % mot 52 % i Norge og 44 % mot 33 % i Sverige. NRK følger også utviklingen nøye og har ikke registrert at seerne forlater langrenn under en femmil. Det gjør de heller ikke under det 5 timer lange Vasaloppet eller under sommerens maratonsendinger fra Tour de France. Spenningen ligger i det uforutsigbare. Man vet aldri når noe kan skje. Antallet TV-seere som følger verdenscupen i langrenn på TV har økt med over 40 % de siste tre åra. Konkurranser med ski på beina, selv i nye formater, fenger fremdeles. I Norge er interessen og rekrutteringen større en noen gang. Flere vil delta selv og kjøper dyrt utstyr og stiller opp i turrenn. Birkebeinerrennet ble i år fulltegnet på internett etter 18 minutter.

Langsiktige konsekvenser er svært vanskelig å spå. Sammensmeltingen av TV og internett kan gi nye muligheter for formidling av idrett. Et mulig scenario ser vi nå innen fotball. Som

den største og mest attraktive idretten går den i stadig større grad på betalkanaler hvor du enten kan abonnere på en hel sesong eller kjøpe enkeltkamper. Mediefolk sier at med slike løsninger vil målgruppen kunne endre seg fra å rette seg mot de store masser til å henvende seg mer mot de spesielt interesserte, de som vet hva de vil ha, og vil betale for det. Kanskje er tiden for de store, samlende begivenheter foran skjermen, som Petter Northugs femmil i Vancouver, forbi? Det vil i så fall kunne få dramatiske konsekvenser for langrenn som folkesport.

Et liv uten TV?

Er det nå så viktig å være på TV? Er det så viktig med nye sponsorer som vil profilere seg gjennom våre helter?

Gudmund Skjeldal fikk nok av denne karusellen, det evige jaget etter flere seere og flere sponsorkroner etter få år på landslaget. Han la opp etter OL på Lillehammer i 1994 og ga senere ut to bøker På Villspor og Den siste langrennaren, om bror sin Kristen, som begge er kraftige oppgjør med kommersialiseringa og alle endringene i langrennssporten. Jeg har stor respekt for Gudmund. Det krever mot å gjøre valg som går mot strømmen. Og det hender jeg tviler jeg og, når jeg observerer alt styret rundt dagens stjerner, Marit Bjørgen og Petter Northug. Det er ikke vanskelig å registrere omdreiningene. I mitt første VM i 1987 hadde vi med oss to smørere, men vi gjorde mesteparten av jobben selv. Vi møttes i smørebusen kvelden før løpet, tok bort det gamle klisteret, la på parafinvoks, siklet og børstet to par og var klar til testing dagen etter. Smørerne var tidlig oppe neste dag og hadde forslaget til smurning klart når vi ankom stadion. Mens de fulgte med på utviklinga av vær og føre, gned vi ut klisteret selv. Alle hadde gjerne sin egen personlige favoritt. I motsetning til i dag bommet sjelden alle samtidig. Endringa kom med Cera F, det kostbare fluorpulveret som vi fikk smuglet inn i leiren natta før VM i 1987. Det var for kostbart til at hver og en av oss skulle legge det på, dessuten var det fort gjort å brenne sålen uten nok erfaring med strykejernet. Gjennom hele 90-tallet ble alle gliflater preparert av våre smørere, og da jeg ga meg i 1997, var det bare noen få av oss som på egen hånd gjorde noe med festevoksen. I dag er det de færreste som vet hva de har under skiene når de stiller til start, og skiene deres følger ikke lenger løperen, men fraktes rundt fra løp til løp i en egen, spesialdesignet smøretrailer. Det norske landslaget bruker i dag ca. 40 millioner per år på trening, reiser og konkurranser.

Etter OL på Lillehammer gikk Skiforbundet nesten konkurs og våre budsjetter ble halvert fra over 16 til rundt 8 millioner kroner. Men vi gikk like fort på ski. Finland har slitt lenge etter dopingskandalene i 2001 og har et landslagsbudsjett på kun 3,5 millioner. Sverige bruker ca. 21 millioner. Det er ikke alltid en sammenheng mellom penger og resultater.

Langrennssporten er som samfunnet rundt seg bygd på vekst. Der bedrifter og økonomier må vokse for å overleve så forventer våre TV-seere bedre bilder, sponsorene mer eksponering og løperne vil ha flere premiepenger og større budsjetter til treningsforberedelser. Smørerne vil ha bedre og mer miljøvennlige arbeidsforhold, og

journalistene vil ikke lenger stå ute i kulda og sende sine beretninger hjem. De må ha raske og trådløse nettverk. Alt dette koster stadig mer penger, og i konkurransen mellom arrangørene er det bare de beste som overlever.

Dersom vi overlever i konkurransen med andre idretter, har denne karusellen helt sikkert tatt nye omdreininger om 20 år. Hvordan hadde vi hatt det om vi hadde gjort som Gudmund og hoppet av? Det er et spennende spørsmål det er verdt å stille seg fra tid til annen. Noe av svaret kan vi finne ved å studere orienteringssporten.

VM i orientering ble for første gang direktesendt på TV fra skistadion i Granåsen i Trondheim i sommer. Ved hjelp av ny GPS-teknologi kunne vi følge løpernes forskjellige veivalg og prioriteringer ute i skogen. Det hele ble til ved at de fikk sponsorer som betalte millionbeløp for at NRK skulle produsere bilder fra arrangementet.

I langrenn, skiskyting og fremfor alt fotball er situasjonen motsatt. På grunn av stor interesse og høye seertall selges rettighetene til å vise arrangementene for flerfoldige millioner. Orientering kjemper hardt for å komme dit og de vil fremfor alt bli olympisk gren. I siste nummer av bladet Orientering kritiseres de konservative menn i det internasjonale O-forbundet for at de drøyer med innføringen av fellesstart som mesterskapsøvelse. «Toget går nå,» sier tilhengerne. «Vi må utnytte de positive erfaringene fra VM i sommer». De drømmer om at ny teknologi og fellesstart skal gjøre sporten deres forståelig for et større TV-publikum, som igjen skal øke eksponeringen av sponsorer og gi dem mer penger å rutte med. Har fellesstart vært en vanskelig nøtt å svelge for langrennfolk, er veien enda lengre i orientering.

Orienteringssporten har ikke langrennets lange tradisjoner som folkesport, men en del er likevel likt. Rekrutteringa har lenge vært stabil og veien inn til idretten går som regel via familier og gode klubbmiljøer. De har i mange år hatt utøvere på svært høyt nivå, og selv om de største miljøene også her har vært i Norge, Sverige og Finland, synes det som sporten også har fått solid fotfeste i Frankrike, Italia, Sveits og Russland. O-sporten lever i beste velgående uten å være på TV, selv om de har betydelig mindre penger å rutte med enn langrenn. De beste utøverne har, til tross for svært gode resultater over tid, aldri oppnådd langrennsløpernes status eller inntektsnivå.

De jevngamle naboene fra Nittedal, Bente Skari og Hanne Staff – begge topputøvere gjennom mange år i henholdsvis langrenn og orientering – illustrerer veldig godt situasjonen og konsekvensen for idretter i og utenfor TV-ruta.

For langrenns del ville det betydd at Petter Northug og Marit Bjørgen hadde kunnet gå ganske uforstyrret på gata. De ville kanskje ha vært nødt til å ta sin tørn i fjøset hjemme på gården om sommeren istedenfor å reise på lange samlinger. Og Martin Johnsrud Sundby måtte ha kombinert idretten med å ta noen fag på universitetet innimellom øktene, omtrent slik våre beste O-løpere lever i dag. Vi hadde sannsynligvis hatt en mindre verdenscup enn i dag, med en tur til Mellom-Europa i januar og mest sannsynlig TV-sendte renn kun fra Lahti,

Falun og Holmenkollen. Vi hadde neppe hatt noen smøretrailer, utøverne måtte ha gjort en del av jobben selv.

Rekrutteringa av yngre barn med Marit Bjørgen som det store forbildet hadde kanskje vært noe mindre, men de fleste hadde nok fremdeles gått sin søndagstur.

Fra proffe amatører til proffer

Den økonomisk uavhengig engelske overklassen definerte amatøridealene på slutten av 1800-tallet. «Kroppsarbeidere ville ha en fordel av yrket sitt i en idrettskonkurranse. Det ville være urettferdig for de engelske gentlemen som definerte seg selv som de egentlige amatørerne,» skriver Matti Goksøy i sin bok om norsk idretts historie, *Idrett for alle*. Ifølge langrennshistoriker Thor Gotaas finnes det beretninger fra norske bygder om pengepremier selv i barne- og ungdomsklasser på 1930-tallet. Men gradvis førte amatøridealene til at penger ble erstattet med pokaler og diplomer. Det svekket motivasjonen til bønder og fiskere som ofte hadde lange og kostbare reiser for å komme til de største konkurransene. De neste hundre årene var internasjonal toppidrett preget av idealet om at man skulle gå på ski for sunnhetens og dannelsens skyld, ikke for pengene. Også i Norge var det bygdefolk som gikk på ski og borgerskapet som definerte reglene.

Pengepremier ble først lovlig fra sesongen 1991/92. Bjørn Dæhlie og jeg reiste hjem fra det svenske åpningsrennet i Jukkasjärvi med 10 og 15 000 kr hver. I Sportsrevyens reportasje samme kveld spilte de «Pengegaloppen» etterfulgt av spørsmål om hvor langrennssporten var på vei. Vi fikk like mye penger i det samme løpet året før, men da fikk vi dem før start og de kalte det ersättning. Hvite skatteinnberettede penger altså, men vi kunne ikke få dem som premie, på grunn av de gamle amatørbestemmelsene. For å kunne delta i OL kunne du ikke motta noen form for godtgjørelse direkte relatert til idrettsprestasjonen. Det var en regel som etter hvert ble veldig uthulet. Sponsoravtaler kunne ikke gjøres direkte med en utøver, men måtte godkjennes av et nasjonalt forbund. Lars Erik Eriksen holdt på å miste sin startlisens midt på 80-tallet fordi han, gjennom klubben sin, hadde avtaler med sponsorer som ikke var godkjent av Norges Skiforbund.

Økonomisk støtte i ulike former har alltid vært til stede i langrennssporten. I Thor Gotaas' bok *Først i løypa* kan vi lese at i de første skirennene i 1880-åra var pengepremier helt vanlig. Hele 400 kroner fikk vinneren i et renn i 1888. Det tilsvarte åtte månedslønninger for en skogsarbeider. Lauritz Bergendahl var på lønningslista til Løvenskiold og hadde både ski og smurninger oppkalt etter seg. Selv Fridtjof Nansen ble brukt i reklame for sigaretter, fiskeboller, kjeks og akevitt. Mange av de beste løperne har til alle tider hatt sine økonomiske velgjørere eller gunstige arbeidsavtaler. I Øst- og Mellom-Europa var stort sett alle mine konkurrenter statsproffer, enten i det militære eller i toll- og politietaten.

Under VM i Falun i 1993 ble jeg lite populær hos svenske skiledere etter at jeg kommenterte at av VM s 70 millioner kroner i sponsorinntekter, så ble gladiatorene avspist med Dalahester i premie. Blå eller røde og hvite trehester som man får kjøpt på de fleste

suvenirbutikker i området. Vi aktive syntes det var urettferdig at vi som skapte underholdninga og burde vært arrangementets midtpunkt ikke skulle få noe av kaka.

Politiske prosesser tar tid. Under VM i Holmenkollen til vinteren får utøverne for første gang pengepremier i verdensmesterskap. I verdenscupen har det vært vanlig siden 1992. 200 000 kroner fordeles på de ti beste etter hvert verdenscuprenn, og i nyskapningen Tour de Ski er det hele fem millioner kroner i premiepotten.

Tidlig på 1980-tallet kom et nytt ord inn i norsk idrett: sponsor. Bedrifter begynte å investere penger i utøvere og lag mot å få sine merker og logoer på draktene deres. Norges Skiforbund fikk sin første generalsponsor omtrent samtidig med at jeg ble tatt ut på landslaget. Postgiro betalte i 1984 1,2 millioner kroner for rettighetene til alle markeringer på utøvere i alle disipliner. I dag har NSF sponsorinntekter på over 100 millioner årlig. I løpet av disse årene har langrenn tilpasset seg en ny tid. Sponsorene og pengene deres er en forutsetning for å kunne drive idrett på heltid og hevde seg blant de beste. Til alle tider har det vært folk som har hevdet at dette har gått på bekostning av idrettens sjel. De engelske amatøridealene fra forrige århundre preger oss fremdeles. Langrenn ville aldri blitt, og kan heller ikke fortsette å være, en folkesport uten kapital til utvikling av skiutstyr, arrangementer og vintersportssteder. Den har alltid gått hand i hand med de beste aktive. Å si nei til kommersialisering er å si nei til toppidretten.

Men melodien er den samme:

Sprint, jaktstart, fellesstarten og Tour de Ski er blitt til etter forslag fra idrettens egne representanter i den tro at de både skal være attraktive og rettferdige mannjevninger, og lette å formidle til et stort publikum. Idrettspolitikernes største utfordring er å finne balansegangen mellom spennende, actionpregede nyvinninger og idrettens grunnverdier og egenart.

Skihistorikeren Thor Gotaas er inne på dette når han skriver: «Moderne mennesker trenger å komme seg ut i ordentlig natur, og ikke bare være på arenaer tapetsert med reklame. Det er nettopp kontakten med naturen som er langrennssportens egenart. Er det bare lurt å snauhogge og strigle alle omgivelser der verdenscupens løpere kjemper? Hva står man til slutt igjen med – et kastret produkt – en person som har tatt plastiske operasjoner; en som er identitetsløs og egentlig misfornøyd fordi en ikke gjenkjenner seg selv.»

Det er ikke så lang vei fra Gotaas' ord i 2010 til Nansens fra 1890: « Kan der tænkes noget sundere og renere end paa en frisk vinterdag at faa skierne under fødderne og stryge tilskogs? [...] er det ikke, ligesom hele kulturlivet skylles ud af sindet og ligger igjen med byluften der langt bag – man gror sammen med sine ski og naturen. Det er noget, som udvikler ikke alene legemet, men ogsaa sjælen, det har dybere betydning for et folk, end de fleste aner, dette.»

Faren er til stede for at man i jakten på nye TV-seere, i møtet med nye TV-produsenter eller skiledere uten kunnskap om idrettens historie og bakgrunn, skal bli en fjern bastard som de trofaste tilhengerskarene ikke kjenner igjen. Med unntak av noen bysprinter og fellestarter i for smale løyper mener jeg vi har funnet denne viktige balansen. Bakkene opp Styggedalen er bredere enn i 1982, men de er like bratte, og selv om lokalkjente savner villmarksfølelsen fra Glåmene, er det ingen tvil om at dette er en idrett som foregår i skogen.

«Tiden stiller nye krav, men melodien er den samme,» skriver Thor Gotaas.

Alle forandringer av konkurranseprogram føles store i øyeblikket. Slik følte det for meg og slik er det for dagens aktive. I historiens lys mener jeg alle de omtalte endringene i langrenn de siste 30 år ikke er så store. Det er de aktive som driver utviklinga. Det var de som begynte å skøyte og sprinte, så kom lederne etter og lagde regler. Fellesstart og konkurranseprogram er et resultat av politiske valg basert på økonomi og behovet for å være synlig i media.

Jeg forstår de sterke følelsene som oppstår. Det er de som skaper engasjementet og interessen som gjør oss til en folkesport. Likevel, og til tross for de nye konkurranseformene: Kappspringing på snø med ski og staver er fortsatt til å kjenne igjen.

Langrenn har en helt spesiell posisjon i nasjonen og skal også i fremtiden være en av de begivenhetene som samler oss foran skjermen eller i diskusjoner på arbeidsplassen. Resultatene våre kommer til å svinge, men nordmenn skal alltid være med å prege denne idretten, både som aktive og som ledere. Da må vi være på TV-skjermen. Melder vi oss ut av TV-selskapenes og sponsorenes verden, så melder vi oss ut av langrennsfamilien. Da kan vi sitte her hjemme og påberope oss opphavsretten – men uten at noen bryr seg.

Hvis langrenn skal fortsette å være en folkesport, er vi avhengig av å utvikle idretten sammen med resten av verden som har snø og går på ski, og vi må gjøre det i tett dialog med dem som kan gjøre den severdig og attraktiv for de mange. Samtidig må vi være bevisst konsekvensen av våre valg. Vi kan ikke i nostalgis navn drømme oss tilbake til fortiden, fortsette å gjemme oss bort i skogen og samtidig forvente å ha en fremtredende plass i mediebildet.

Og på den andre siden: Fjerner vi oss for langt fra vår egenart og mister vårt kjernepublikum, så taper vi. Forholdet mellom tradisjoner og utviklingen av toppidretten kan være smertefull, som den var i mitt møte med de gamle svenske toppløperne. Femmila i Kollen kan bevares som intervallstart i to lange runder hvis vi vil, men da som et kulturminne, et minne om hvordan det en gang var. Det er et valg Norge kan ta, og som vi bør gjøre så lenge vi har et publikum som liker å se langrenn på ski ved Glåmene, og fordi det er vårt ansvar å bringe tradisjonene videre.

Som i de fleste idrettspolitiske valg gjennom historien vil den diskusjonen bli preget av hvordan det passer dagens norske aktive. I dag er vi best i fellesstart. Samtidig må vi kunne glede oss over alt det positive moderne langrenn gir. Spannende dueller, spektakulære

TV-bilder og nye helter som skaper nye diskusjoner. VM i Holmenkollen, med 50 km fellesstart, kommer til å bli en fantastisk opplevelse for publikum i skogen, på stadion og foran TV-skjermen. De knallharde motbakkene vil skille de beste fra de nest beste, slik de har gjort i mer enn hundre år. Underveis kan vi vurdere hvordan psykologien til løpere med ulike egenskaper påvirker løpet – og vi kan være trygge på at det ikke er den sleipeste som kommer til å vinne, men den som er aller best til å utnytte egenskapene sine.